קנין הלכה

4

מראי מקומות

מס׳ 7

חודש סיון תשפ״ג

או״ח הלכות שבת

סימנים שט - שיב

קנין הלכה

Dirshu
דרשו ד׳ ועוזו
קרן עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה

לתשומת לבכם: במראי מק;ומות אלו הושקע עמל רב. אין להעתיק, לצלם וכד׳ ללא קבלת אישור בכתב מ״דרשו״

קנין הלכה

סימן שט

בסימן שט וסימן שיא מובאים כמה אופנים של טלטול מוקצה, באופן שאינו אוחז בגוף המוקצה אלא בחפץ אחר ומטלטלו עם המוקצה, או באופן המוגדר כטלטול מן הצד.
כמו כן מובאים בסימנים הבאים דיני בסים לדבר האסור.

סעיף א

גמרא דף קמא: מתחילת הפרק עד דף קמב. ואילו הוציאן כמות שהן חייב. רש"י ד"ה בתינוק. תוס' ד"ה אי הכי. רש"י דף קמב. ד"ה אתי. ר"ן דף נט. בדפי הרי"ף ד"ה בתינוק בשם הרמב"ן.

<u>נטילת ילד האוחז בידו דבר מוקצה</u>

בגמ' איתא דאסור לאדם ליטול בידיו ילד שיש בידו דבר מוקצה אלא אם הוא ילד שיש לו געגועים על אביו.
ומדברי רש"י [ד"ה בתינוק] ותוס' [ד"ה אי הכי] משמע שזה היתר מיוחד שהתירו חכמים בזה ואינו היתר מן הדין. ומבואר בזה דאין זה מוגדר כטלטול ע"י דבר אחר, וכדין מי ששכח אבן עפ"י החבית או מעות ע"ג הכר [לקמן סעיף ד], ששם הותר הטלטול אם אינו יכול לנער [וגם כאן נימא דמתוך שיבכה התינוק הוי בגדר א"א לנער], אלא הוי קרוב יותר לטלטול בידיים דכיון דהתינוק אוחז בחפץ כדרכו, והאדם נוטל את התינוק כדרכו, אין אנו דנים זאת כלל כנטילה בשינוי, ולכן לא קיים ההיתר הכללי של טלטול ע"י דבר אחר רק היתר מיוחד משום דסו"ס אינו נוטל בידים ממש. [1]

עוד מבואר בגמ' [דף קמב.] שכאשר הילד אוחז בידו דבר מוקצה בעל ערך כגון דינר, יש איסור לילך עמו מכיון שיש כאן גזירה אחרת שמא יפול הדינר והאב יחום עליו ויטלטלו ונמצא מטלטל מוקצה בידיים.
ונחלקו הראשונים אם גזירה זו נאמרת גם כאשר אוחזו בידו והולך עמו, או שהאיסור הוא רק כאשר נושאו על ידיו.

א) רש"י [דף קמב. ד"ה אתי] ס"ל שהאיסור נאמר אף כאשר אינו נוטל את הילד בידיו אלא הוא מהלך ברגליו.
ב) הרמב"ן [דף קמא: ד"ה א"ה] נקט דרק כאשר נושא את הילד בידיו יש איסור.

<u>להלכה</u>: השו"ע נקט כשיטת רש"י, והביה"ל [ד"ה וי"א] הביא שכן דעת הב"ח, אבל הביה"ל סיים שבאליהו רבה כתב דיש לסמוך על דעת הרמב"ן כשיש סכנת חולי. [אבל פשוט דגם לשיטת הרמב"ן אסור לשאת את התינוק עם הדינר שבידו אף כשיש סכנת חולי, שהרי בזה אסרו בגמרא].

סעיף ב

גמרא דף קמב. כלכלה והאבן בתוכה עד דופן לכלכלה. משנה דף קכה. עד ע"ב בגמרא ומר סבר לא בעינן מעשה.

יסוד ההיתר של אבן שבכלכלה וכן של אבן שבקירויה הוא בזה שהאבן עצמה קיבלה תורת כלי משום דנעשתה דופן לכלכלה

ביאורים והערות

1. וכ"כ הגרש"ז זצ"ל [שש"כ פכ"ב הערה קי], ועיי"ש שציין לדברי התוס' רי"ד וגם רי"ד החדש ובפסקים שכתב כמה פעמים דחשיב רק כטלטול מן הצד.
ועיין בחזון איש [סימן מז סק"ב] שכתב דתוס' סברי דאפילו בתינוק שיש לו געגועים על אביו אין זה נחשב טלטול לצורך, וכן כתב הריטב"א שם.

קנין הלכה

ולקירויה. ועיין שעה"צ [ס"ק יא] שדן במקרה שהאבן אינה בתוך הקירויה רק תלויה בה מבחוץ.

סעיף ג

גמרא דף קמב. מטלטלין תרומה עד רישא נמי לצורך גופו. תוס' ד"ה ונישדינהו הראשון והשני.

בסעיף זה ובסעיף הבא נידונים שני עניינים:

א) דיני בסים.

ב) דיני טלטול ע"י דבר אחר.

א) <u>דיני בסים</u>

חפץ של היתר שהונח על גביו דבר מוקצה ע"מ שיהיה מונח עליו בשבת נעשה בסיס לדבר האסור ואסור לטלטלו. אמנם כאן הכלכלה אינה אסורה מדין בסים, כיון שיש בה גם פירות שאינם מוקצה והם יותר חשובים מהאבן. ופירשו תוס' [ד"ה ונשידינהו (הראשון)] הטעם, שהאבן בטילה אגב הפירות וכאילו אינה נמצאת כאן. <א>

ביאורים והערות

ליקוט תשובות האחרונים

<א> <u>הגדר של חשיבות בבסיס לאיסור והיתר</u>

בבסיס לאיסור והיתר, הדין הוא שאם ההיתר חשוב לאדם יותר מהאיסור מותר הבסיס בטלטול, ואם האיסור חשוב יותר מההיתר הרי זה אסור כשאר בסיס לדבר האסור, ולא נתפרש בפוסקים איך מודדים החשיבות.

הגרש"ז זצ"ל [בתשובה המובאת בריש ספר טלטולי שבת אות יד ומועתקת בספר שלחן שלמה סימן שי אות כח, ג] כתב שהדבר תלוי באם היה האדם צריך לוותר על אחד מאותם חפצים, על איזה מהם היה מעדיף לוותר, דאותו חפץ שהיה מוותר עליו הוא הפחות חשוב מבין שניהם, והיינו דאין הדבר תלוי בחשיבות החפץ בשבת, שהרי כסף ושאר דברי מוקצה אינם נחוצים לשבת, אלא הדבר תלוי בחשיבות לאדם בימות החול. (ולכאורה זה דלא כמש"כ בשש"כ [פ"כ הערה רלא] דלא אזלינן בתר חשיבותא בעיני הבעלים באותה שעה).

ובתשובות הגרמ"פ זצ"ל [בספר טלטולי שבת וכן באג"מ ח"ה סימן כד אות יז] כתב שהולכים לפי צרכו של האדם ולא לפי הערך הכספי, דכשיש חפץ של היתר הנצרך לאדם מאד ושימושו תדיר כגון משקפיים, הרי זה יותר חשוב לו מאשר סכום גדול של כסף, ולכן כתב האג"מ שאם יש לו זוג משקפיים נוסף נאסר הבסיס, דבכה"ג סכום הכסף הגדול חשוב לו יותר מהמשקפיים.

<u>חשיבות חלות ויין מנרות</u>

כתב החיי אדם [כלל סז ס"ד] שאם בזמן בין השמשות היו מונחים על השולחן הנרות והחלות, הרי החלות חשובות יותר מהנרות משום שהן נצרכות לסעודות שבת, וכתב דנראה שזה הטעם שהנשים מקפידות להניח את החלות על השולחן קודם הדלקת נרות, ואם אינן נביאות בני נביאות הן.

וכתב בספר שבות יצחק [מוקצה פט"ז אות ה] בשם הגריש"א שליט"א דאף כשיש חלות נוספות בבית לא אמרינן דהנר חשוב לו יותר מהחלות שע"ג השולחן, דסוף סוף דעתו לאכול מהחלות וחשיבא טפי משימוש הנרות.

עוד כתב שם בשם הגריש"א שליט"א שגם היין לקידוש נחשב יותר מהנרות, משום דכאשר יש לו יין אינו יכול לקיים סעודתו בלי שיקדש עליו תחילה, ולכן היין הוא חלק מעיקר הסעודה, והוי דינו כדין לחם שחשוב טפי מהנרות.

אמנם המג"א [סימן רעז ס"ק ח] כתב [והמשנ"ב ס"ק יח העתיקו] דאם בזמן בין השמשות היו מונחים על השולחן הנרות וגם ככרות ושאר דברים, הרי הם חשובים יותר מהנר ואין השולחן נעשה בסיס לדבר האסור, ומשמע שגם שאר הדברים מועילים שלא יהא השולחן בסיס לדבר האסור, ולא צריכים שיהא דוקא לצורך סעודת שבת.

ועיין ביאורים ומוספים סימן רעז הערה 28.

ב) <u>דיני טלטול ע"י דבר אחר</u>

אחרי שביארנו שהכלכלה לא נעשית בסים ובאים לדון כיצד לטלטלה, הדין הוא שאם אפשר לעשות באופן שלא יצטרך לטלטל את הכלכלה עם המוקצה יעשה כן, אפילו אם הדבר כרוך בטירחא [תוספת שבת המובא בשעה"צ ס"ק יד], כגון שינער את כל תכולת הכלכלה לארץ, ואח"כ יקח רק את הפירות ולא את האבן.

ואם אי אפשר לנער את המוקצה, כגון שהפירות הם פירות המיטנפים מהעפר שבארץ, או כגון שצריך להשתמש במקום של הכלכלה, שרי לטלטל הכלכלה כולה בלי ניעור.

<u>סעיף ד</u>

דף קמב: מהמשנה עד מטלטלן ועודן עליו.

<u>ניעור לצורך המוקצה</u>

דעת המ"א [ס"ק ה] בשם רבינו ירוחם הוא שאסור לנער את הכלכלה כאשר כוונתו לצורך המוקצה, דס"ל דכמו שאסור טלטול מן הצד לצורך דבר האסור כן אסור ניעור לצורך זה, והעתיקו המשנ"ב [ס"ק יד].

אבל בשעה"צ [ס"ק יז] פקפק בדין זה וכתב דיש לדחות את ראיית המ"א מרבינו ירוחם דהוא לא הזכיר ניעור, וכן הביא שהבית מאיר גם דחה ראיה זו.

א. <u>עוד דיני בסים</u>

א) <u>בסים במוקצה שנשאר ע"ג מתוך שכחה</u>

בסים חשיב רק אם הניח בכוונה שיהא המוקצה שם בשבת, אבל אם לא התכוין שדבר המוקצה יהיה על גבי ההיתר אלא שכחו שם, אין החפץ המותר נעשה בסים לדבר האסור.

ב) <u>דין בסים באקראי</u>

אם הניח דבר מוקצה בארון על גבי היתר, ולא התכוין בדוקא שיהיה החפץ המוקצה מונח ע"ג ההיתר, אלא עיקר כונתו שיהיה מונח בארון, ובמקרה הניחו על גבי ההיתר, נחלקו בזה הפוסקים.

א. דעת המ"א [ס"ק ו] והבית מאיר והגר"ז להקל בזה, מכיון שלא היתה כונתו לייחד את דבר ההיתר לצורך המוקצה, ואין זה כמניח בכוונה אלא כעין שוכח.

ב. דעת התרומת הדשן והט"ז [סק"א] להחמיר בזה, דאין זה דומה לשוכח, שהרי הניח את דבר המוקצה ע"ג ההיתר מתוך ידיעה שיהיה על גביו בשבת, והוי כמניח בכוונה.

<u>להלכה:</u> המשנ"ב [ס"ק יח] כתב דבמקום הצורך יש להקל.

ג) <u>דין בסים במפת שולחן</u>

מפת שולחן שיש עליה נרות דולקים, ולא נתנו עליו את החלות מבעוד יום, נחלקו הפוסקים בדינה מצד ב' נידונים:

א) המשנ"ב [ס"ק יח] נקט דהמפה נחשבת כבסים באקראי לגבי הנרות, משום שעיקר הכוונה היא להניח את הנרות על השלחן ולא על המפה, ולכן כתב שבשעת הצורך אפשר להקל שאין המפה נעשית בסים.

ועיין בשעה"צ [ס"ק כד] שמביא סברא נוספת להקל מדברי רש"י [דף מט.] דכיון דהמפה עיקרה לשמש לשולחן ולא לנרות, לכן אינה נטפלת לנרות ואינה נעשית בסים להם.

ב) לדעת הפוסקים שהמפה נעשית בסיס מצינו מחלוקת, יש שכתבו דרק חלק המפה שמתחת הנרות נעשה בסיס לדבר האסור אבל שאר המפה מותרת בטלטול [סמ"ג ודה"ח], ויש שכתבו שכל המפה נעשית בסיס [לבושי שרד]. וכתבו הפמ"ג והדה"ח דנהי דאסור לטלטל את כל המפה אף לאחר שהוסרו ממנה הנרות משום שמטלטל בזה את חלק המפה שנעשה בסיס, אך מ"מ כאשר המפה מונחת במקומה, מותר לקפל את שאר חלקי המפה שאין צורך בהם לשמש את הנרות, אבל לדעת הלבו"ש שכל המפה נעשית בסיס אסור לנענעה או לקפלה. <ב>

ד) <u>מוקצה שהונח על הבסים על מנת להסירו באמצע שבת</u>

דבר מוקצה שהיה מונח על בסים בזמן בין השמשות ודעתו של הבעלים היתה שבאמצע שבת יוסר המוקצה מהבסים, נחלקו בזה הראשונים אם חל בזה דין בסים:

דעת רוב הראשונים דנעשה בסים, ולכן אפילו אם נכרי יסיר את המוקצה באמצע שבת נאסר הבסים לכל השבת.

דעת ר"ת [תוס' שבת דף קכג. ד"ה האי] דלא חל בזה דין בסים אף בשעה שהמוקצה עדיין מונח עליו, ולמד זאת מהטומן קדירה בגיזים שהם מוקצה שלא נעשתה הקדירה בסים.

שאר הראשונים ביארו דין זה מטעם אחר, שהמוקצה בא לשמש את הבסים ולא איפכא, ובכה"ג אין דין בסים.

<u>להלכה</u>: השו"ע כתב בסתמא לאסור והביא את שיטת ר"ת כ"יש אומרים", וכתב המשנ"ב [ס"ק כא] בשם אחרונים דבמקום פסידא יש לסמוך על דיעה זו.

ה) בהא דאמרינן דאם האבן הונחה על החבית בכוונה שתשאר כל השבת נעשתה החבית בסים, מקשים האחרונים דיש בחבית יין והוא חשוב יותר מהאבן, וא"כ תהוי החבית בסים לאיסור ולהיתר ותהא מותרת.

והביא הביאור הלכה [ד"ה ואם] שהאחרונים [פמ"ג מ"ז סק"א ורעק"א בגליון בשם ספר מקור ברוך] תירצו דכיון שהעליון של החבית נעשה בסים רק לאבן, לכן חשבינן לכל החבית בסים לאיסור. <ג>

ביאורים והערות

ליקוט תשובות האחרונים

<ב> <u>מפה המונחת על השלחן</u>

בשו"ת אגרות משה [או"ח ח"ד סי' עג] כתב דכל מה שכתבו הפוסקים שהמפה היא רק בגדר בסיס באקראי אינו אלא באותה מפה שהיתה מקובלת אז בזמן הט"ז, שהיו מניחים מפה אחת אשר עליה היו נותנים את החלות, ועל גבה היו מניחים מפה עליונה שהיתה מיועדת לכסות את החלות והיא היתה מכסה את כל השולחן, ועל גבה עמדו הנרות, ולגבי מפה זו נקטו הפוסקים דהוי בסיס באקראי, אך לגבי מפה התחתונה כתב האג"מ שאין היא בגדר בסיס באקראי ולכו"ע חל בה דין בסיס, שהרי מנהג ישראל להקפיד שהשולחן יהא מכוסה במפה לכבוד שבת, וא"כ בודאי רצונו להניח הפמוט על המפה ומפה זו נעשית בסיס.

ועיין בדברי הגרש"ז זצ"ל [שש"כ פ"כ הערה רמד] דס"ל דגם לגבי מפה הנהוגה בימינו נאמרו דברי הפוסקים הנ"ל, ואין היא נעשית בסיס אלא רק בסיס באקראי.

ועיין ביאורים ומוספים 20.

<ג> <u>חבית יין עם ברז</u>

האור שמח [פכ"ה הט"ו] כתב דמירי באופן שאי אפשר להוציא יין מן החבית בלי הסרת האבן, ולכן זה נותן לאבן חשיבות יתירה, וכן כתב הגרש"ז זצ"ל [שש"כ פ"כ הערה רמ], וכתב דלפי"ז אם יש ברז לחבית ואפשר להוציא את היין בלי הסרת האבן, אין החבית נאסרת מדין בסיס.

קנין הלכה

ו) <u>הנחת דבר מוקצה ע"ג חפץ של חבירו</u>

הרמ"א הביא בשם האור זרוע שאם הניח דבר מוקצה על גבי חפץ של חבירו, אין בזה דין בסים לדבר האסור אף אם הניחו בכוונה שישאר שם כל השבת, משום שאין אדם אוסר את של חבירו שלא מדעתו. ואם הניחו מדעת הבעלים כתבו תוס' [דף מד: ד"ה יש] שזה נעשה בסים.

אם הניח את המוקצה על גבי חפץ של חבירו ועשה כן לטובת חבירו באופן שמן הסתם חבירו מרוצה מזה, כתב המשנ"ב [ס"ק כז] שזה נקרא מניח בכוונה ונעשה בסים לדבר האסור.

ב. <u>עוד דיני טלטול ע"י דבר אחר</u>

באופן שהחבית לא נעשתה בסים לדבר האסור ובא להגביה אותה כדי להוציא ממנה יין, צריך להטותה על צידה כדי שיפול המוקצה, דכל שאפשר לנער את המוקצה אין היתר לטלטל את החבית עם המוקצה שעל גבה.

ואם אינו יכול להטותה משום שהאבן עלולה לשבור חביות אחרות, מותר להגביה את החבית ולהוליכה למקום אחר ששם יכול לנערה.[2]

ואם אי אפשר לנער את המוקצה מחשש שמא יאבד, ולא מחשש שמא המוקצה יזיק לחפצים אחרים או שיפריע במקומו, כתב השעה"צ [ס"ק יט] דנראה דגם זה שרי. <ד>

ג. <u>דיני דבר שאינו מתכוין ופ"ר בטלטול מוקצה</u>

מצינו במלאכות שבת שדבר שאינו מתכוין מותר, אבל אם הוא פ"ר שתיעשה המלאכה ה"ז אסור.

ולענין טלטול מוקצה לא מצינו בגמרא אם נאמרו הכללים הנ"ל. אמנם המשנ"ב [ס"ק טו] הביא בשם המהרי"ל שמותר ללמוד

ביאורים והערות

2. <u>תוספת עיון</u>

במקרה שלא שכח את האבן על החבית אלא הניחה בכוונה, אך היא לא נעשתה בסיס לאבן מטעם אחר, כגון שהניחה על מנת ליטלה בשבת [על ידי נכרי או על ידי ניעור מן החבית], כתבו תוס' [דף קכג. ד"ה האי] דיש להבחין בין הטיית חבית לצורך ניעור המוקצה, לבין הגבהת החבית עם המוקצה שעל גבה והולכתה למקום אחר ע"מ לנערה שם, שהטיית חבית היא בגדר טלטול מן הצד דלא חשיב טלטול כשהוא לצורך דבר המותר, אבל הגבהת חבית עם המוקצה שעליה אינה בגדר טלטול מן הצד לדעת תוס' הנ"ל, אלא הוי טלטול גמור אלא שהוא נעשה על ידי דבר אחר דהיינו ע"י הגבהת החבית, וס"ל לתוס' דאין זה מן הראוי להניח מוקצה ע"ג חבית על דעת שאח"כ יטלטלנה בשבת, ומי שעבר ועשה כן לא התירו לו אלא ניעור שהוא טלטול מן הצד ולא הגבהת החבית, משא"כ במי ששכח את המוקצה ע"ג החבית בזה לא קנסוהו כלל, ולכן התירו גם להגביה את החבית עם המוקצה כדי לנערה במקום אחר אף שהגבהה כזו היא טלטול גמור על ידי דבר אחר. והובאו דברי תוס' אלו בחידושי רעק"א על השו"ע, והביה"ל [ד"ה כדי] הביאו.

ליקוט תשובות האחרונים

<ד> <u>הגבהת מוקצה בבסיס לאיסור והיתר</u>

בספר שבות יצחק [פט"ז] דן לומר שהדין המחודש שכתבו התוס' [מובא בביאורים 2] שאסור להגביה את החבית עם המוקצה למי שהניחה מער"ש ע"מ לסלקה בשבת, לא נאמר בבסיס לאיסור והיתר, והיינו דמי שהניח מערב שבת דברי היתר וגם דברי מוקצה ע"ג בסיס, באופן שההיתר חשוב יותר מהמוקצה, מותר לטלטל את הבסיס עם המוקצה שעליו [במקום שאינו יכול לנער ממנו את המוקצה], ולא אמרינן דיהא כאן להקנס שכתבו תוס' דלא היה לו להניח את המוקצה על הבסיס על דעת לטלטלו, ולכן יאסרו טלטול גמור ולא יתירו אלא ניעור, אלא מותר גם להגביה את הבסיס עם המוקצה שעליו.

והביא ראיה מהגמ' [דף קמב.] במניח אבן בכלכלה וכן תרומה טמאה עם תרומה טהורה, והטעם משום שלגבי בסיס לאיסור והיתר אמרינן שהאיסור בטל לגבי ההיתר והרי זה כאילו אינו כאן.

על השלחן אפילו בעוד שיש עליו מעות או שאר דבר מוקצה, דאף על גב דדרך לנענע עם למודו מ"מ לא הוי פסיק רישא. מבואר מזה שגם בדיני מוקצה נקטינן שאם אינו מתכוין לטלטול הרי זה מותר, ואם הוא פ"ר שהמוקצה יתטלטל ה"ז אסור. והשעה"צ [ס"ק יט] כתב דמשמע מהמהרי"ל דס"ל דגם פ"ר בדרבנן אסור.

סימן שי

הקדמה

מצאנו בסוגיות הגמרא כמה מחלוקות בדיני מוקצה בין ר' יהודה ובין ר' שמעון, כגון מוקצה מחמת מיאום שהמשנה מביאה [דף מד.] בנר חרם ישן שמאום שר' יהודה אסר ור"ש התיר, וכן לגבי פירות או שאר מאכלים העומדים לסחורה [דף יט:] שר' יהודה אסר ור"ש התיר, וכן בהיו לו פירות והעלן לגג לייבשן ע"מ לאוכלן כפירות מיובשים, שהגמ' [דף מה.] מביאה שלר' יהודה כיון שהסיח דעתו מהן נאסרו, ולר"ש רק גרוגרות וצימוקים נאסרו כיון שבשעה שמתחילים להתייבש הם אינם ראויים לאכילה.

להלכה: קי"ל כר' שמעון שלא אסר בכל הנ"ל, רק גרוגרות וצימוקים נאסרו גם לר"ש כמבואר בגמ' [דף מה.], ועיין לקמן [ס"ה]. ולענין יו"ט נחלקו בזה הראשונים, המחבר [סימן תצה ס"ד] סובר שביו"ט נקטינן כר"י דמוקצה אסור, והרמ"א נקט שאין הבדל בין שבת ליו"ט ומקילין כר"ש, רק לגבי נולד כתבו האחרונים [משנ"ב שם ס"ק יז] להתיר בשבת ולאסור ביו"ט.

סעיף א

גמרא דף קמ: אמר רב חייא בר אשי אמר רב האי תליא דבשרא שרי לטלטולי דכוורי אסור. תוספות דף קלט: ד"ה תלא.

כלי שהוא מוקצה מחמת מיאום מותר בטלטול, והפמ"ג מסתפק אם דוקא לצורך גופו או מקומו או אפילו מחמה לצל. והביה"ל [ד"ה אע"פ] הביאו וציין לעיל [סימן רעט ד"ה נר שלא הדליקו] בשם הפמ"ג שלדעת הרמב"ם [פכ"ה שבת הי"א] לא הותר לטלטל דבר המוקצה מחמת מיאום אלא לצורך גופו ומקומו, והוסיף שבבעל המאור [שבת דף סו: בדפי הרי"ף] ובר"ן [שם] לא משמע כן אלא התירו בכל טלטול.

סעיף ב

גמרא דף יט: אמר רב נחמן עז לחלבה עד המשנה. דף מה. בעי מיניה ריש לקיש עד כיון דהעלן לגג אסוחי אסחי לדעתיה מיניה.

בשו"ע מבואר כמה דוגמאות של דברים שהקצה אותם מדעתו, ומ"מ אינם נאסרים בטלטול משום דקי"ל כר"ש דמוקצה שרי.

איסור גרוגרות וצימוקים

השו"ע הביא שני חסרונות באיסור של גרוגרות וצימוקים:

א) דחינהו בידים.

ב) לא חזו, דהיינו שהפירות מתקלקלים בתחילה עד שאינם ראויים, ולכן מסיח דעתו מהן. [3]

ביאורים והערות

3. **תוספת עיון**

יש לעיין למה צריכים שני הטעמים, שהרי אם אכן הגרוגרות וצימוקים לא חזו לאכילה כלל, למה לן הטעם דדחייה בידים והטעם דהיסח

מוקצה בחפצים של נכרי

הר"ן [פט"ז שבת דף מו: בדפי הרי"ף ד"ה עשה] וכן הבעל המאור [ריש פ"ג ביצה לגבי נכרי שהביא דורון] מביאים מהירושלמי שאין מוקצה בשל נכרי, שמכיון שהנכרי אינו מוזהר על השבת אין הוא מקצה מדעתו מן החפצים ומן האוכלין בכניסת שבת ולכן אין הם נעשים מוקצה, ולכן אם היו לנכרי עצים תלושים ועשה מהן ככש בשבת מותר לטלטלו, שאין הנכרי מקצה כלום מדעתו, משא"כ אם היו מחוברים בזמן בית השמשות.

אמנם נתבאר בפוסקים שכל זה הוא כאשר דין המוקצה נובע מן ההקצאה של הבעלים, אבל בדברים שהם מוקצה גם בלי ההקצאה של הבעלים יש דין מוקצה גם בשל נכרי, ונביא בזה כמה דוגמאות:

א) נכרי שהדליק נר מערב שבת והיה דלוק בזמן בין השמשות, כתב הביה"ל [ד"ה בשל א"י] בשם הפמ"ג שאחרי שכבה מותר אף לישראל לטלטלו, משום שאין מוקצה בשל נכרי.[4]

ב) פירות או עצים של נכרי שהיו מחוברים באילן בזמן בין השמשות והנכרי תלשן בשבת, כתב המשנ"ב [סימן שכה ס"ק כב על דברי השו"ע שם ס"ה] שהם מוקצה, משום שדין המוקצה במחובר אינו נובע מכח הקצאת הבעלים דנימא דאין מוקצה בשל נכרי, אלא מצד עצם המציאות שהפירות מחוברים לאילן.

ג) חלב שחלבו נכרי בשבת אסור לישראל אף אם הנכרי עשה זאת לצורך עצמו. גם כאן הטעם דלא אמרינן דאין מוקצה בשל עכו"ם הוא משום דאין מוקצה זה נובע מכח הקצאת הבעלים אלא מצד עצם המציאות, ובזה גם בשל נכרי אסור.[5]

ד) גרוגרות וצימוקים שהעלן נכרי לגג לייבשן, התיר הרמ"א [כאן], והמשנ"ב [ס"ק יג] וכן בביה"ל [ד"ה י"א] הביא שהבית מאיר פקפק מאד בזה, וכן דעת הגר"ז לאסור בזה.

סעיף ג

גמרא ביצה דף כו: בעי מיניה הלל מרבא עד דף כז. כי קא מיבעיא לן גמרו בידי שמים. רא"ש פ"ג ביצה סימן ז.

מוקצה לחצי שבת

חפץ או אוכל שהיה ראוי לשימוש בכניסת השבת, ואח"כ התקלקל באופן שאינו ראוי לשימוש ונעשה מוקצה, אם אח"כ חזר ונתקן באופן שנהיה ראוי לשימוש מותר לטלטלו ולהשתמש בו מעתה, ואין אומרים דכיון שחלה עליו תורת מוקצה לשעה אחת יהיה מוקצה לכל השבת, מכיון דאין מוקצה לחצי שבת, ורק חפץ שלא היה ראוי בזמן בין השמשות אמרינן בו דמיגו דאיתקצאי

ביאורים והערות

הדעת, תיפו"ל דכיון שאינם ראויין כלל הוו כאבנים בעלמא שהן מוקצה.

וכתב החזון איש [סימן מד סק"ו] דיש שתי נפק"מ:

א) אף אם הגרוגרות כבר התייבשו וחזו קצת לאכילה, מ"מ כיון שדרך בני אדם להמתין לגמר יבשותן ועיקר תיקונם, הוו מוקצה מחמת שדחייה בידים והסיח דעתו מהן.

ב) אם הניחן על הגג מערב שבת ועדיין לא נתקלקלו בשבת וחזו לאכילה, מ"מ כיון שדחינהו בידים והסיח דעתו מהן הוו מוקצה.

ג) יש עוד נפק"מ, דאף אם הגרוגרות נתייבשו לגמרי באמצע השבת, מ"מ אמרינן מיגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא, והטעם משום דדחייה בידים ולא חזו, ולכן אף שהאדם יושב ומצפה מתי יהיו הגרוגרות מוכנות, מ"מ הוי הקצאה.

4. החזון איש [סימן מד ס"ק יב] חלק על הפמ"ג שמכיון שהנר מיוחד ייחוד גמור להדלקה זה נחשב גם בשל נכרי דחייה בידים. ולכאורה מבואר בדברי החזו"א שאף בשל נכרי שייך בסיס לדבר האסור, והרי זה אסור אף לאחר שהוסר ממנו המוקצה, וצ"ע שהחזו"א כתב [שם סק"י] דסל שכפאו לפני האפרוחים אינו מוקצה כיון שאין מוקצה בשל נכרי, וצ"ע.

5. עיין ברמ"א [סימן תקה] ומשנ"ב [שם סק"י] שנתבאר הטעם להתיר מן הדין את החלב שנחלב ע"י נכרי ביו"ט, ומ"מ נהגו בזה איסור.

לביה"ש איתקצאי לכולי יומא. [6]

<u>סכין של מילה</u>

הפוסקים נחלקו בדין טלטול סכין של מילה לאחר המילה:

א) הרמ"א [יו"ד סי' רסו ס"ב] והש"ך [נקוה"כ על הט"ז סק"א] כתבו שהסכין מותרת בטלטול משום דאין מוקצה לחצי שבת, ומכיון שביה"ש לא היה הסכין מוקצה שהרי היה מוכן לצורך המילה, לכן גם לאחר המילה לא נאסר.

ב) הט"ז [יו"ד שם ס"ק א, וכאן ס"ק ג] חולק וסובר דלא שייך בזה הסברא דאין מוקצה לחצי שבת, שהרי גם בזמן ביה"ש לא היה ראוי לשימוש אלא שהוכן לצורך המילה, ולכן לאחר שהסתיים הצורך חזר הסכין להקצאתו.

ג) גם המג"א [סימן שלא סק"ה] כתב לאיסור, משום דלא שייך הטעם של אין מוקצה לחצי שבת אלא בדבר שנאסר מחמת ההקצאה של האדם, אך כאן הסכין הוי מוקצה מחמת חסרון כיס, וא"כ הוי מוקצה מצד עצמותו ובזה לא אמרינן דאין מוקצה לחצי שבת, דהרי זה כפירות שנעשו בלתי ראויים לאכילה באמצע השבת דנאסרו.

ד) גם הגר"א [יו"ד שם ס"ק ג] האריך לחלוק על הרמ"א שהתיר, ועיקר טעמו הוא מכח הירושלמי שאוסר טלטול לולב אחר שקיימו בו את המצוה. וביאר הגר"א דהכנה למצוה לא חשיבא לבטל תורת מוקצה אלא דמותר לטלטל לצורך המצוה, אך לפניה או לאחריה הוי מוקצה, וה"נ בסכין של מילה.

<u>להלכה</u>: המשנ"ב [ס"ק טו] הכריע להחמיר, והוסיף שהעצה לזה הוא שלא יניח את הסכין מידו אלא יוליכנו למקום שירצה, ואם צריך להניח את הסכין מידו לצורך עשיית הפריעה, יתן את הסכין לידו של אחר והלה יוליכנו למקום שירצה. ובדיעבד אם הניח את הסכין מידו וחושש שהוא עלול להפסד, כתב שיכול לסמוך על דברי הפוסקים [הרמ"א וש"ך] שהקלו בזה. ועיין ביאורים ומוספים **16.** <ה>

<u>סעיף ד</u>

גמרא ביצה דף כו: אמר ר"כ מוקצה שיבש ואין הבעלים מכירין בו מותר, רש"י ד"ה מותר.

ביאורים והערות

6. <u>תוספת עיון</u>

דין זה דאין מוקצה לחצי שבת נאמר רק בדברים שהדין מוקצה שלהם הוא מחמת ההקצאה של האדם, וכגון בציורים שהגמ' בביצה [דף כו:] מביאה בדבר שהיה ראוי ביהש"מ ואח"כ נדחה ואח"כ שוב חזר ונראה, שבאופן זה החפץ מצד עצמו ראוי עכשיו וכל הנידון הוא אם אמרינן דכאשר נדחה הסיחו הבעלים דעתם מהחפץ ואיתקצאי לכולי יומא, שבזה אמרינן דאין מוקצה לחצי שבת, אבל דבר שבאמצע השבת נהיה בלתי ראוי למלאכה כגון כלי שנשבר, בזה בודאי אמרינן דמשעה שנשבר ואינו ראוי כלל הוו מוקצה.

ליקוט תשובות האחרונים

<ה> <u>הנחת הסכין בתוך תיק המוהל</u>

בספר שבות יצחק [מוקצה סוף פי"ב] מובא הוראת הגריש"א שליט"א, שאפשר לסמוך על הוראת המהרש"ג [ח"ב סימן פג] ולהניח את הסכין בתוך תיק של המוהל אם יש בו חפצי היתר העולים בחשיבותם על הסכין, ואז יטלטל את התיק עם המוקצה שבתוכו, דהא אי אפשר לנערו שמא יפסד. ואף שעצה זו דחוקה היא, דכיון שנתחייבנו לנער מוקצה מהכלי כ"ש שאין ליתן את המוקצה מתחילה בתוכו ע"ד לטלטלו [כמו הגרש"ז זצ"ל בשש"כ פ"כ הערה נג], מ"מ בצירוף שיטת הרמ"א וש"ך שהתירו את הטלטול יש להקל.

והגרנ"ק שליט"א [חוט שני ח"ב פמ"ב] כתב דהעצה הנכונה היא שיתן המוהל את הסכין מיד בכיסו, או על כל פנים יתן לידו של אחר והלה יניחנו בכיסו ויוליכנו למקום המוצנע.

ועיין ביאורים ומוספים 21.

רש"י פירש דטעם ההיתר במוקצה שיבש אף שאין הבעלים מכירים בו, הוא משום דכי אסקיה מעיקרא לא אקצייה אלא ליבש והרי יבש, וכתב הפמ"ג [מ"ז ס"ק ד] שלדבריו משמע שהוא דין מסויים בפירות שהעלום לגג לייבש ולא בכל מוקצה בטעות. [7]

סעיף ה

גמרא ביצה דף כו: ת"ש היה אוכל בענבים עד לא אזמין לא גלי דעתיה. ומאמר ר"ז ת"ש עד דף כז. כי קא מיבעיא לן גמרו בידי שמים.

בית יוסף בשם הכלבו [הט"ז סק"ד מביאו בשם הארחות חיים]. ולבושי שרד על הט"ז.

גמרו בידי אדם

בגמ' ובפוסקים הנ"ל מבואר דאף דבר שלפי כללי דיני מוקצה היה צריך להאסר מדין מיגו דאיתקצאי, מ"מ אם הוא בתהליך של הכנה ע"י האדם, כגון תבשיל המתבשל והולך בשבת, או קדירות שהן רותחות בזמן בין השמשות אין כאן הקצאה ואין הדבר נאסר.

והטעם משום דהוי גומרו בידי אדם, ופירש"י שדבר שבידו של האדם לתקנו ולעשותו ראוי לאכילה בו ביום, אין הוא מקצה אותו מדעתו אף בזמן שאינו ראוי לאכילה.

והנה אף שהלשון בגמרא היא גומרו בידי אדם, מ"מ כתבו הפוסקים [לבושי שרד על הט"ז סק"ד וכן המאמר מרדכי] שהיתר זה נאמר גם בדברים שההכנה עתידה לבא מאליה בלי מעשה אדם, דגם בזה אין האדם מסיח דעתו מהחפץ, כיון שיודע הוא שבעוד כמה שעות יהיה ראוי לשימוש, באופן שהדבר ספק אם יהא מוכן, כגון דבר הצריך להתייבש ע"י החמה ולא ברור אכן שהחמה אכן תייבשו במשך השבת, נקרא גמרו בידי שמים וה"ז אסור [משנ"ב ס"ק יט].

היוצא מהנ"ל, שקדירה רותחת מותר לטלטלה אף שאינה ראויה לאכילה בעודה רותחת, משום שבידו של אדם לצננה ולעשותה ראויה לאכילה.

וכן קדירה שעמדה על האש בזמן ביהש"מ ולא היתה ראוייה לאכילה [באופן שאין בה איסור שהייה], מותר לטלטלה ולהסירה מהאש לאחר שנהייתה ראויה לאכילה, ואינה מוקצה שגם זה כלול בהיתר של גמרו בידי אדם.<ו> [8]

ביאורים והערות

7. ועיין במנחת שלמה ח"א סימן סב אות יא.

8. <u>תוספת עיון</u>

הראש יוסף [ביצה דף כז.] כתב דדבר שגמרו בידי אדם מותר בטלטול אף בשעה שעדיין לא הוכן, דהא לא הוקצה מדעת האדם, וראיה מקדירות רותחות דשרי בטלטול אף כשעדיין לא נצטננו, וכ"כ הגר"ז [סימן שכה ס"ו] לגבי פת שאפאה נכרי, שלפי הרא"ש לא הוי מוקצה משום דגמרו בידי אדם, דמותר לטלטל גם את הקמח שביד הנכרי קודם האפייה. ועיין גם בחזון איש [סימן מא ס"ק טז].

ליקוט תשובות האחרונים

<ו> <u>היתר של גמרו בידי אדם במקרר ובגד רטוב</u>

הגרש"ז זצ"ל [מנחת שלמה ח"א סימן י] כתב שלדעת הסוברים שאסור לפתוח מקרר בזמן שהמקרר אינו פועל ומתירים לפותחו רק בזמן שהוא פועל, יש לדון שאם בזמן בין השמשות המקרר לא פעל יהיה אסור לפותחו אף כשיתחיל לפעול משום מיגו דאיתקצאי, ודחה סברא זו משום דגומרו בידי אדם, שהרי ברור שבעוד זמן מועט יתחיל המקרר לפעול.

ובספר שבות יצחק [מוקצה פ"ח] מובא בשם הגריש"א שליט"א דלא אמרינן היתר דגמרו בידי אדם אלא בדבר שבזמן ביהש"מ לא היה ראוי מצד המציאות כגון קדירות רותחות, או תבשיל שעדיין לא נגמר בישולו, אבל בדבר שאסור בטלטול מחמת איסור, כגון בגד רטוב שאסרו חז"ל טלטולו מחמת גזירה שמא יסחט, בזה לא מהני ההיתר דגמרו בידי אדם.

ועיין ביאורים ומוספים הערה 29.

קנין הלכה

סעיף ו

גמרא דף מב: אמר רב חסדא עד והצלה שאינה מצויה לא התירו. דף מג. רבי יוסף אמר היינו טעמא עד קסבר מותר לטלטלו. תוס' שם ד"ה דמבטל. גמרא דף קנד: אמר רב הונא עד להפסד מועט נמי חששו קמ"ל.

ביטול כלי מהיכנו

חכמים אסרו להניח דבר מוקצה על גבי כלי מטעם ביטול כלי מהיכנו, והיינו שמבטל מהכלי את השימוש הראוי לו, דקודם שנתן בכלי את המוקצה היה הכלי מוכן ועומד לכל מיני השתמשויות, ועכשיו שנתן בו את המוקצה עשה את הכלי טפל למוקצה ואסרו בטלטול, וכיון שמן הסתם לא יטלטלו את המוקצה מהכלי, נמצא שביטל ממנו את שאר השימושים שהיה מוכן להם. בטעם האיסור מצינו לשונות חלוקים ברש"י, וכמו שהעירו תוס' [דף מג. ד"ה דמבטל].

רש"י [דף מב. ד"ה כלי] כתב דמתוך שהכלי משמש עכשיו למוקצה ולא עתידים לטלטלו שוב בשבת זו, הוי כאילו קבע לו מקום וחיברו בטיט ודמי למלאכה.

רש"י [דף קכח: ד"ה והא] כתב שטעם האיסור הוא משום שבזה שמבטל מהכלי את הכנתו הרי זה נראה כסותר את הכלי.[9]

ביטול כלי מהיכנו לזמן

הנותן מוקצה בכלי באופן שאינו יכול לנערו ממנו מיד עם נתינתו לתוכו רק לאחר זמן מסויים, הרי זה ביטול כלי מהיכנו לזמן. הפוסקים חילקו בזה בין שני מקרים:

א) אם יכול לנערו מיד מן הכלי אין בזה איסור [משנ"ב סי' רסה ס"ק ה].

ב) אם אינו יכול לנערו מיד כגון שהוא משקה יקר שלא שייך שינערנו ויפסידנו אלא מביא כלי אחר כדי לקבלו, נחלקו הפוסקים אם יש איסור ביטול כלי מהיכנו, אמנם במקום הפסד מרובה מותר לבטל לזמן כמבואר בגמרא [דף קנד:]. [10] <ז>

נגיעה במוקצה

הטושו"ע כותבים כאן שמותר לכפות כלי ע"ג ביצה שנולדה בשבת על מנת לשומרה אף שהיא מוקצה, ובלבד שהכלי לא יגע בביצה, והמקור הוא הירושלמי [פ"ה ביצה ה"א], והקשו הפוסקים מדוע ייאסר ליגע במוקצה והרי אינו מטלטלו, ולמדנו לעיל [סימן שח ס"ג] שמוקצה מותר בנגיעה.

ונאמרו בזה שני תירוצים:

א) התרומת הדשן [סימן סז] תירץ דלענין נגיעה במוקצה חילקו חכמים בין נגיעה לצורך המוקצה, שבזה אסרו אפילו

ביאורים והערות

9. המשנ"ב [סימן רסה ס"ק ו] הביא שמותר ליתן דבר מוקצה בכלי אם יש בתוכו דבר היתר אשר הוא חשוב לו יותר מהמוקצה, משום שבאופן זה אין הכלי נעשה טפל למוקצה אלא לדבר ההיתר, ויכול לטלטל את הכלי לפי הכללים של טלטול בסיס לאיסור והיתר.

10. כתב המאירי [דף קמב.] שכלי שמונחים בו מערב שבת דבר מוקצה ודבר היתר, מותר ליטול ממנו בשבת את החפץ של היתר, ואין זה נחשב ביטול כלי מהיכנו אף שמעתה משמש הכלי רק את המוקצה.

ליקוט תשובות האחרונים

<ז> **נתינת פסולת בפח אשפה**

בספר שבות יצחק [מוקצה פ"כ ס"ח] מובא מהגריש"א שליט"א שמותר ליתן בשבת פסולת לתוך פח אשפה אף שהוא ריק, וכן לתוך שקית ניילון המיועדת לאשפה ואין בזה משום ביטול כלי מהיכנו, משום שפח האשפה מוכן ועומד למטרה זו.

שאינו מטלטל את המוקצה, ובין נגיעה שלא לצורך המוקצה שבזה התירו [והובאו דבריו בט"ז ומ"א].

ב) המגיד משנה [פ"ה הכ"ג] תירץ דאמנם נגיעה במוקצה מותרת, רק בביצה החמירו שמתוך שהיא עגולה היא מתנדנדת בקלות, וחששו שמא ינענע את הביצה ע"י הכלי, וכדבריו נקטו הגר"א [סק"ו] והדרך חיים.

<u>להלכה</u>: המשנ"ב [סימן שח ס"ק יז] העתיק את שתי הדיעות, אבל למעשה כאן [ס"ק כב] הכריע כהגר"א להקל.
והנפק"מ במחלוקת זו היא האם מותר להניח ע"ג כלים שהם מוקצה את הכיסויים המיועדים לשמור עליהם, שלפי התרוה"ד הרי זה אסור, ולפי המ"מ מותר.
ויש לציין שכל זה מדובר בכיסוי לצורך המוקצה כגון שלא ינוזק, אבל אם זה שלא לצורך המוקצה אלא משום כבוד שבת, מותר לכל הדיעות לכסותו אף שהכיסוי נוגע במוקצה.

<u>סעיף ז</u>

גמרא דף מד: אמר רב יהודה עד ר' שמעון היא דלית ליה מוקצה.

בסעיף זה נידונים כמה עניינים בענין מיטה שייחדה למעות:

א) דיני מוקצה מחמת חסרון כיס.

ב) האופן לביטול שם כלי שמלאכתו לאיסור מהכלי.

ג) דיני בסים בדבר שמונח על חלק טפל שבבגד.

א) <u>מוקצה מחמת חסרון כיס</u>

בגמ' איתא שמיטה שייחדה למעות אסורה בטלטול, ונחלקו הרי"ף ור"ת בדין זה:
א) דעת הרי"ף דלהלכה לא קיי"ל הכי, דרק אליבא דר' יהודה דאסר מוקצה אמרינן הכי ולא אליבא דר' שמעון.
ב) דעת ר"ת שדין זה הוא להלכה, דכיון דייחדה למעות קפיד עליה ומיחד לה מקום, והו"ל כעין מוקצה מחמת חסרון כיס.
<u>להלכה</u>: השו"ע הביא את דעת הרי"ף בסתמא, והרמ"א הביא את דעת ר"ת כיש אומרים, ומבואר דנקט להלכה כדעת הרי"ף.
וכתב המשנ"ב [ס"ק כז] שהאליהו רבה והבית מאיר כתבו לגבי כיס של מעות, שאם אינו מקפיד ליתן בו דברים אחרים שאינן מעות אין כאן מוקצה מחמת חסרון כיס.

ב) <u>עקירת שם כלי שמלאכתו לאיסור</u>

כתב הרמ"א דכיס המיוחד למעות הוי מוקצה, ואף אם קבע בלבו שלא יתן בו מעות, אלא בעינן שיעשה מעשה לבטלו מתורת כלי כגון שיעשה לו פתח מלמטה. [11]

ג) <u>דיני בסים במוקצה המונח ע"ג חלק טפל שבבגד</u>

מקור דין זה הוא בסוגיא של מוכני שיש על גבה מעות [דף מד:]. ועיין שם בתוס' [ד"ה ואין] שהביא את דעת ר"ת שביאר

ביאורים והערות

11. <u>תוספת עיון</u>

בדברי הרמ"א הנ"ל דבעינן שיעשה מעשה לבטל ממנו שם כלי, עיין בגליון רע"א ובחזון איש [סימן מג ס"ק א] שדנים אם מהני יחוד לעולם.

דמיירי באופן שהמוכני הוא הבסים של השידה, וכן נקטו הפוסקים לדינא.

ויוצא שיש חילוק בין שני אופנים, בין חלק טפל המחובר לכלי ובין חלק טפל של הכלי שאינו מחובר.

א) <u>חלק טפל המחובר לכלי</u>

אם המוכני אינה נשמטת מן השידה הרי היא נחשבת כחלק טפל של השידה ולא ככלי בפני עצמו, ונתחדש כאן דמוקצה המונח ע"ג חלק טפל של כלי אינו עושה את כל הכלי לבסים.

וזה מקור דברי הרמ"א שפסק דכים התפור בבגד [כים העשוי כמין שקית אשר פיו תפור לבגד] חשוב כחלק טפל של הבגד, ומוקצה המונח בו אינו עושה את הבגד לבסים.

אמנם הפוסקים הוסיפו עוד ב' דינים:

א) אף שהמוקצה אינו עושה את כל הבגד לבסים, מ"מ החלק הטפל עצמו, היינו הכים, נעשה בסים ואסור לטלטלו, ואם ירצה לנער את המוקצה מהכים אסור לו לאחוז בכים ולנערו.

ב) עוד דנו הפוסקים אם חייב לנער את המוקצה קודם שמטלטל את הבגד, דבעלמא אף שלא חל דין בסים, מ"מ אין לטלטל הכלי בלי לנער את המוקצה אם אפשר לנער, והכא שהמוקצה מונח בחלק הטפל של הכלי נחלקו בזה רעק"א והמג"א.

רעק"א הביא תום' ורשב"א דס"ל דאין צריך לנער את המוקצה, והמג"א הבין מלשון הרמב"ם [פירוש המשניות פי"ח כלים מ"ב] דס"ל דחייב לנער.

המשנ"ב [ס"ק כט] כתב דאם אפשר בניעור יראה לנער מתחילה [וע"ע מש"כ סוף ס"ק ל].

ב) <u>חלק טפל של הכלי שאינו מחובר בו</u>

בדין מוכני מבואר דאם היא נשמטת מן השידה הרי היא נידונית ככלי בפני עצמה ולא כחלק טפל של השידה, ולכן אם יש בתוכה מוקצה הרי היא נעשית בסים לדבר האסור.

לפי זה כתב המשנ"ב [ס"ק לא] שאם יש מגירה לשולחן [טישקעסטיל] ואפשר להוציאה ממנו הרי היא כמוכני הנשמטת, ואם יש בתוכה דבר מוקצה נעשית המגירה בסים, וכן השולחן נעשה בסים לדבר האסור שהוא גם נושא את השולחן, ואין לטלטל את השולחן.[12]

<u>סעיף ח</u>

גמרא דף מז. א"ר זירא א"ר אסי עד אמר אביי בגלילא שנו.

<u>מוקצה שהתערב</u>

המשנ"ב [ס"ק לב] הביא את דברי החיי אדם שכתב דאף שמוקצה חשיב דבר שיש לו מתירין ואינו בטל אף באלף, מ"מ אם נולד האיסור בתערובת ולא היה ניכר בפני עצמו קודם שנאסר יש בזה ביטול. [ועיין סי' שכ ס"ב שמביא דין זה מספר התרומה].

אמנם לגבי מים המנטפין מהאילנות בימי ניסן כתב דאסורין מטעם נולד, ואפילו נפלו הטיפות לתוך כלי שיש בו כבר מים מערב

ביאורים והערות

12. אמנם אם ע"ג השולחן נמצאים חפצי היתר אשר הם חשובים יותר מהמוקצה שבמגירה נחשב השולחן בסיס לאיסור ולהיתר והרי הוא מותר, אף שהמגירה עצמה אסורה והיא בסיס רק לאיסור.

והמשנ"ב [ס"ק לא] הביא חידוש נוסף מהחיי אדם, שאם המגירה אינה מיועדת תמיד להחזקת המוקצה, ורק לשבת זו הניח בה את המוקצה, דייינין למגירה עצמה ככלי של היתר התלוי בשלחן, ואם המגירה חשובה יותר מהמוקצה שבתוכה נחשב השולחן בסיס לאיסור והיתר ושרי לטלטלו. [והחידוש הוא שהמגירה עצמה אסורה כעת מדין בסיס למוקצה, ואעפ"כ דן אותה החיי"א כהיתר לענין השולחן].

שבת, מ"מ נאסרים המים משום שהטיפה היתה ניכרת קודם שהתערבה במים.

סימן שיא

סעיף א

גמרא דף מג: איתמר מת המוטל בחמה עד דף מד. הלכה כר' יהודה בן לקיש במת. תוס' דף מג: ד"ה דכ"ע.

בגמרא מבואר חילוק בין מת המוטל במקום דליקה לבין מת המוטל בחמה, שבמקום דליקה אמרו חז"ל שיש חשש דמתוך שבהול על מתו יבוא לכבות את הדליקה, ולכן התירו טלטול מן הצד [אף ששמיה טלטול כאשר עושה זאת לצורך דבר האסור], משא"כ במוטל בחמה שאין חשש כזה לא התירו טלטול מן הצד, כגון להופכו ממיטה למיטה.

אמנם במת המוטל בחמה ועלול להסריח מותר לטלטלו למקום אחר באחד משני אופנים:

א] מניח עליו או לידו חפץ של היתר כגון מפתח או דבר מאכל וכיו"ב ומטלטל עמם. טעם ההיתר הוא שבמקום בזיון המת הקלו חכמים לטלטל ע"י ככר או תינוק, דהיינו ע"י חפצי היתר, ורואים את המת כנטפל לחפצי ההיתר האלו.[13]

ועיין בגמ' [דף קמב:] שההיתר של טלטול על ידי ככר או תינוק לא נאמר אלא במת בלבד ולא בשאר מוקצה. [ועיין לעיל בסימן שח (ס"ה) שלדעת הרא"ש נאמר היתר זה גם בכלי שמלאכתו לאיסור, דהקילו בו חכמים כמו שהתירו טלטול לצורך גופו או מקומו, אבל המשנ"ב [שם ס"ק כו] הביא שהכריעו הפוסקים שלא נוקטים כדיעה זו להלכה אלא במקום הפסד מרובה].

ב] אופן אחר הוא על ידי אמירה לנכרי שיוליכנו למקום שבו לא יהיה בבזיון.

כל הנידונים הנ"ל של מת המוטל בחמה או בדליקה נאמרו בגמ' לגבי איסור טלטול מוקצה, אולם לגבי אם צריכים להוציא את המת מרשות לרשות אין בזה נידון מפורש בגמ' הנ"ל, רק לקמן [דף צד:] שהתירו הוצאה דרבנן משום כבוד הבריות. ונחלקו הראשונים אם גם בנידון דדליקה התירו הוצאה דרבנן, שהרמב"ם אסר דס"ל דלא התירו מלאכת הוצאה משום כבוד המת [ורק כעין נידון של ס"ב ששם יש גם כבוד החיים שמתבזים מהמת]. ורש"י והר"ן ותוס' בשם ר"ת והרמב"ן בתורת האדם התירו, כמבואר בביה"ל [ד"ה וכל].

סעיף ב

גמרא דף צד: ההוא שכבא עד גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה.

סעיף זה עוסק בעיקר בהיתר מלאכת הוצאה דרבנן במקום כבוד הבריות, והביא השו"ע שתי מחלוקות בין הפוסקים:

א] האם הותרה רק הוצאה שעיקרה דרבנן, כגון לכרמלית או לחצר שאינה מעורבת ולא הוצאה לרשות הרבים, או דגם להוציא את המת לרה"ר שרי, משום דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה ואין בה איסור תורה.

<u>להלכה</u>: המשנה ברורה [סק"י] הביא דאין להקל אלא בכרמלית ובחצר שאינה מעורבת, אבל לא לרשות הרבים. ונחלקו הפוסקים אם מותר להעבירו על ידי נכרי, וכתב המשנ"ב [שעה"צ ס"ק יח] שברשות הרבים שאין מהלכין בו ששים רבוא אפשר להקל על ידי נכרי.

ב] עוד נחלקו הפוסקים אם כאשר התירו הוצאה דרבנן עדיין הצריכו ככר או תינוק כדי שלא יהיה איסור מוקצה, או דאדרבה אם יקח ככר או תינוק נמצא מרבה בהוצאה ונמצא חומרו קולו.

ביאורים והערות

13. מים המטפטפין ממזגן הם מוקצה דהוי נולד, ולפי החיי"א הנ"ל גם אם מונח כלי שיש בו מים מבעוד יום נאסרים המים משעה שנפלה לתוכם טיפה שנולדה בשבת, משום שהטיפה היתה ניכרת בפני עצמה קודם שנכנסה לכלי ונעשים כל המים מוקצה.

דעת הטור דצריך ככר או תינוק, אבל דעת הרמב"ן דעדיף להוציאו בכלי, וכשם שהותרה הוצאה דרבנן משום כבוד הבריות, כך הותר איסור מוקצה מדרבנן.

להלכה: המשנ"ב [ס"ק ט] פסק דבעי ככר או תינוק, אמנם במקום שאין לו אז מותר להוציא אף בלי, מכיון שגם לדיעה המחמירה אין הכרע שהוא לעיכובא.

סעיף ה

שורש הדין של סעיף זה הוא בתום' ושאר הראשונים שהתירו טלטול מן הצד לצורך דבר המותר ונתבאר לקמן [ס"ח].

ולכן מותר להפוך את המת ממיטה למיטה, שזה נחשב טלטול מן הצד כמבואר בגמ' [דף מג:] אם הוא לצורך דבר המותר, כגון שהוא צריך למקומו של המת.

סעיף ו

גמרא דף מג: דא"ר הונא עושין מחיצה עד ונמצא מחיצה עשויה מאליה. תום' ד"ה ופורסין.

בביאור דברי הגמרא נחלקו הראשונים:

א. לפירוש רש"י ותום' מירי שהמחצלת מונחת ע"ג המיטות ונעשה כאן אהל עראי שיש בו מחיצות וגג, ושורש הענין הוא מטעם שינוי בסדר הקמת האוהל שהגג קודם למחיצות.

ב. הב"י מפרש בדעת הרמב"ם שאין המיטות משמשות כמחיצות, אלא רק משמשות בתחילה לשבת עליהן להציל מחום הקרקע, והתכלית הוא להראות שגם המחצלת נעשית עבור החיים ולא עבור המת. ושורש החיתר שהתירו אהל עראי כאשר עושה זאת מפני כבוד המת, רק הצריכו שיראה כאילו עושין לצורך עצמן ולא לצורך המת.

להלכה: השו"ע העתיק את לשון הרמב"ם, וכך פירש המשנ"ב [ס"ק יט] בשם האחרונים.

סעיף ז

משנה דף קנא.

טלטול המת אסור אלא אם כן יש בזה מצב של כבוד הבריות, ואז מותר לטלטלו על ידי ככר או תינוק כמבואר לעיל, אמנם אם המת מלוכלך מותר לרחצו באופן שאין בו חשש סחיטה כגון על ידי כפפות ניילון בלי להשתמש בחומר סופג, וכן מותר לסוכו בשמן, אבל אין לטלטל את המת או אחד מאבריו לצורך דבר זה, מכיון שהתירו רק נגיעה ולא טלטול.[14]

אין מעצימין עיניו של מת.[15]

ביאורים והערות

14. המג"א [ס"ק טו] כתב על דברי המחבר [בס"ג] שאם נתן על המת אחד מכלים שהוא לבוש שחשוב כנותן ככר או תינוק, שה"ה לשאר כלים שמלאכתן להיתר, ודייק מזה הפמ"ג דכלים שמלאכתן לאיסור אינם יכולים לשמש כככר או תינוק. והטעם משום דאין זה נחשב טלטול לצורך גופו או מקומו של הכלי, והיינו דמה שעל ידי הכלי הזה נוצר היתר לטלטל את המת לא חשיב שימוש בגופו של הכלי.

15. ויש ללמוד מזה שנגיעה מותרת במוקצה בכה"ג אף שמן הסתם מתמעך העור תחתיו בזמן הסיכה וההדחה, דגם זה בכלל נגיעה ואינו מוגדר כטלטול.

סעיף ח

משנה דף קמא. עד גמרא טלטול מן הצד לא שמיה טלטול. גמרא דף קכג. ת"ר פגה שטמנה בתבן עד הדר ביה רב נחמן מההיא. תוס' ד"ה פגה וד"ה האי.

טלטול מן הצד לצורך דבר המותר

איתא בגמ' [דף קכג.] ת"ר פגה שטמנה בתבן [תאנה שלא התבשלה כל צרכה שנטמנה בתבן שהוא מוקצה] וחררה שטמנה בגחלים, אם מגולה מקצתה מותר לטלטלה ואם לאו אסור. רבי אליעזר בן תדאי אומר תוחבן בכוש או בכרכר והן מנערות מאילהן, אמר רב נחמן הלכה כר"א בן תדאי, והטעם משום דטלטול מן הצד לא שמיה טלטול.

מדברי הגמרא נתבאר אופן אחד של טלטול מן הצד, והוא טלטול התבן שהוא מוקצה אגב הוצאת הפגה הטמונה בו, שהוא לא נוגע כלל במוקצה רק בפגה שהיא היתר, והמוקצה מיטלטל ממילא, וזה מוסכם על הראשונים להיתר.[16]

טלטול בגופו

איתא במשנה [דף קמא.] הקש שעל גבי המיטה לא ינענענו בידו אלא מנענעו בגופו, ומירי בקש שהוא מוקצה.

מבואר בגמרא שטעם ההיתר לנענע את הקש בגופו הוא משום דטלטול זה דמי לטלטול מן הצד, וקי"ל דטלטול מן הצד מותר.

ורבינו יונה הקשה [מובא ברא"ש פ"ג סימן יט] דנהי דדמי לטלטול מן הצד מ"מ הרי מנענעו לצורך שימוש בקש לשכב עליו, וזה הוי צורך דבר האסור.

ודנו הראשונים בתירוץ קושייתו:

א) הר"ן [דף כ: בדפי הרי"ף סוד"ה וקשיא] תירץ דגם טלטול בגופו לא הותר אלא כשהוא לצורך דבר המותר, והא דהותר טלטול הקש הוא משום דזה מיקרי צורך דבר המותר, שהוא לא מטלטל את הקש משום שצריך לו אלא מפני שצריך למיטה, וזה אי אפשר בלי טלטול הקש.

ב] הרא"ש [פ"ג סימן יט] תירץ דטלטול בגופו קיל משאר טלטול מן הצד שהרי אינו מטלטלו בידו אלא בגופו כלאחר יד, ולכן אף כשמטלטל לצורך דבר האסור, לצורך שימוש בקש, התירו חכמים והשוו זאת לטלטול מן הצד לצורך דבר המותר דשרי.

<u>להלכה</u>: השו"ע נקט כדברי הרא"ש דטלטול בגופו כלאחר יד קיל משאר טלטול מן הצד וזה מותר אף שנעשה לצורך דבר האסור, וכן נקטו החיי אדם והדרך החיים, והובאו דבריהם במשנ"ב [סימן שח ס"ק יג] ופסק המשנ"ב כן.

עוד הוסיפו הפוסקים האלו דמה שהקלו הוא לאו בדוקא כאשר מטלטל את המוקצה בגופו, אלא כל שאינו מטלטלו בידו ה"ז מותר, ולכן התירו לדחוף מוקצה ברגלו כדי שלא ייפסד.

אמנם החזון איש [סימן מז ס"ק יב-יד] חלק על הפוסקים האלו ונקט דהרא"ש לא התכוון כלל להתיר טלטול בגופו, אלא כוונת הרא"ש דכיון שעיקר מעשהו של האדם הוא לשכב על המיטה, לכן גם אם כוונתו בשכיבה זו הוא לנענע את הקש, ואפילו אם עושה לשם כך תנועות בכוונה לנענע, מ"מ זה שרי הואיל ועיקר המעשה הוא שכיבה על המיטה, אבל אין להתיר לדעת החזו"א

ביאורים והערות

16. היוצא מכאן שגם טלטול של אבר המחובר במת חשיב טלטול, וא"כ כתב הרמב"ן [דף קנא.] דה"ה בשאר מוקצה שאין לטלטל חלקים ממנו אף שאינו מטלטל את כולו.

טלטול ברגלו או בגופו.[17] <ח>

סימן שיב

גמרא דף פא. ת"ר ג אבנים עד ע"ב גדול כבוד הבריות שדוחה ל"ת.

בסימן זה מבואר שמשום כבוד הבריות התירו כמה איסורים דרבנן.

א. עיין משנ"ב [ס"ק כה] שמביא בשם הרש"ל שמה שהתירו טלטול מוקצה לצורך כבוד הבריות זה דוקא לצורך קינוח אבל לא לשם צידוד אבנים להפנות עליהן, [ועיין שעה"צ ס"ק כח].

ב. התירו הכנסה מכרמלית לרשות היחיד [משנ"ב ס"ק ח].

ג. התירו תלישה מדרבנן [משנ"ב ס"ק כ].

ד. התירו ממחק כלאחר יד [משנ"ב ס"ק כ].

ה. התירו עשיית בנין ארעי כגון צידוד אבנים לצורך בית הכסא [שו"ע ס"י].

ביאורים והערות

17. **<u>תוספת עיון</u>**

<u>אופנים שונים של טלטול מוקצה שלא ע"י נגיעה בידים</u>

א] עיין רש"י [דף קכג. ד"ה אם מגולה] שכתב דבאופן שמקצתה של הפגה מגולה ואוחז בה ונוטלה והתבן נשמט ונופל, זה לא נקרא טלטול כלל, וגם חכמים שאסרו טלטול מן הצד התירו זאת, וכן מה דאיתא במשנה [דף קנא.] דשומטין כר מתחת למת, משמע דזה שרי אף לפי חכמים וגם זה אינו בגדר טלטול מן הצד.

ב] כאשר מגביה פגה ואגב זה מיטלטל התבן שעל גבה, זה נקרא טלטול מן הצד, ונחלקו בזה תנאים, וקיי"ל דשרי כאשר עושה זה לצורך דבר המותר.

ג] עיין תוס' [ד"ה האי] שכתבו שכאשר מונחות מעות ע"ג הכר והוא מגביה את הכר משום שצריך להשתמש למקומו, זה נחשב לטלטול יותר חמור מטלטול מן הצד, והנפק"מ בזה היא שאם גרם לעצמו את הטלטול הזה לא התירוהו חכמים, ורק אם שכח שם את המוקצה התירו זאת. [משא"כ בטלטול מן הצד גם אם גרם לעצמו שיצטרך לטלטל מן הצד שרי לטלטל].

ד] לגבי טלטול על ידי דחיפה בקנה כתב הט"ז [סימן שיח ס"ק יח] שמותר, והביאו המשנ"ב שם [ס"ק קטו], והוסיף בשם הפמ"ג שזה רק כשעושה לצורך דבר המותר ולא כשעושה לצורך שמירת המוקצה שלא יאבד. [והבאנו לעיל את דעת החזון איש [סימן מז ס"ק יד] שכתב דאין להתיר זאת כלל דזה לא נקרא טלטול מן הצד שהרי כל עיסוקו בטלטול המוקצה ולא בטלטול חפץ אחר].

ה] הרמ"א [סימן שח ס"ג] הביא דמותר לטלטל ע"י נפיחה בפיו כיון שזה טלטול כלאחר יד ולא גרע מטלטול מן הצד לצורך דבר המותר.

ליקוט תשובות האחרונים

<ח> **<u>טלטול בגופו</u>**

עיין במנחת שלמה [ח"א סימן יד] שהאריך לבאר את דעת הפוסקים שהתירו טלטול בגופו והביא ראיות לזה מדברי הראשונים.

שאלות לחזרה
או"ח הלכות שבת סי' שט - שיב
מיוסדות על טור וב"י, שו"ע ט"ז ומג"א, משנ"ב ביאוה"ל ושעה"צ

<u>סי' שט</u> <u>סעיף א</u>

א. 1) האם מותר לישא תינוק המחזיק בידו אבן או דינר, כשיש לתינוק געגועים על אביו או כשאין לו, בחצר או ברשות הרבים, ומה הטעם?
2) ומה הדין לאחוז ביד תינוק שיש לו אבן או דינר בידו, ומה הטעם?

<u>סעיף ב</u>

ב. 1) כלכלה נקובה שסתמה באבן, האם האבן בטלה אליה ומותר לטלטל הכלכלה?
2) דלעת שתולין בה אבן להכבידה, האם האבן בטלה אליה ומותר לטלטל הדלעת?

<u>סעיף ג</u>

ג. 1) דבר שנעשה בסיס לאיסור ולהיתר, כגון כלכלה מלאה פירות ואבן בתוכה, באיזה אופן מותר לטלטל הכלכלה עם הפירות ממקומה כשהוא צריך לפירות, ומה הטעם;
א. בפירות רטובים?
ב. בפירות יבשים?
ג. כשהפירות מונחים בתוך סלים קטנים בתוך הכלכלה?
2) ומה הדין כשרוצה לטלטל הכלכלה כיון שצריך למקומה?

<u>סעיף ד</u>

ד. 1) אדם ששכח מעות על גבי הכר, האם מותר לטלטל את הכר עם המעות או לנער המעות מהכר בידו, כשצריך את הכר לשכב עליו, ומה הטעם?
2) ומה הדין לטלטל את הכר עם המעות או לנער המעות מהכר בידו, רק משום פסידת המעות שלא יגנבו, ומה הטעם?
3) והאם מותר לעשותו בגופו ולא בידו - כדי לשכב עליו ומשום פסידת המעות?
4) באופן שמתירים להגביה ולטלטל הכר, האם מותר לקחתה לאיזה מקום שירצה או רק עד היכן שצריך?

ה. האם מותר ללמוד בשבת על שלחן בעוד שיש עליו דבר מוקצה, או שצריך לנער מקודם המוקצה מעל השלחן;
1) כשהוא פסיק רישא שינענע השלחן?
2) כשאינו פסיק רישא?

ו. המניח אבן על פי החבית בערב שבת על דעת שישאר שם בכניסת השבת;
1) האם מותר להטות החבית בשבת כדי לנער האבן - כשחשב לסלקו באמצע השבת או בסתמא, ומה הטעם?
2) ומה הדין כשחשב לסלקו קודם שקיעת החמה דשבת או בבין השמשות דשבת?
3) ואיך פוסקים להלכה?

ז. 1) המניח אבן על פי החבית ביום רביעי, ולא היה דעתו שישאר שם בשבת, האם הוי שוכח?
2) המניח אבן על פי החבית בערב שבת בדעת לסלקו בכניסת השבת ושכח לסלקו, האם הוי שוכח?

3) המניח אבן על פי החבית בערב שבת בסתמא ואין דעתו לסלקו בכניסת השבת ולא שישאר שם, האם הוי שוכח או מניח?

ח. המניח בדרך אקראי חפץ מוקצה על חפץ אחר בתיבה, האם מיקרי מניח או שוכח;
1) לענין טלטול החפץ של היתר שתחת החפץ של איסור?
2) לענין טלטול התיבה?

ט. המפות שעל השלחן שעליהם מונחות הפמוטות בכניסת השבת;
1) מהו מקור הדין והנידון להורידן אחרי שהנכרי מוריד הפמוטות?
2) מהן דעות הראשונים והפוסקים בזה?
3) ואיך נקטינן להלכה?

י. 1) ראובן שהדליק נרות לצורך עצמו בפמוט של שמעון, האם נעשה הפמוט בסיס לדבר אסור שנאסר בטלטולו אחר שנכבו הנרות?
2) ומה הדין אם הדליקו לטובת שמעון וניחא ליה בזה?

<u>סעיף ה</u>

יא. בשכח מעות על גבי החבית או הכר וצריך למקום החבית או הכר ואינו יכול להטותו או לנערו, האם יכול לטלטלם?

<u>סימן שי</u> <u>סעיף א</u>

יב. מוקצה מחמת מיאוס, האם מותר לטלטלו לצורך גופו או מקומו או מחמה לצל?

<u>סעיף ב</u>

יג. האם יש איסור מוקצה:
1) בדבר שהיה מחובר מבעוד יום?
2) חטים שזרעם לפני שבת ועדיין לא השרישו?
3) גרוגרות וצימוקים שהעלה לגג לייבש?
4) שאר פירות שהעלה לגג לייבש?
5) תמרים הלקוטים קודם בישולם?
6) ומה הטעם בכולם?

<u>סעיף ג</u>

יד. 1) הוקצה בין השמשות אסור כל היום. מה הטעם?
2) דבר שהיה ראוי בין השמשות ונתקלקל וחזר ונתקן, האם חוזר להתירו והאם מותר לאכלו, ומה הטעם?

טו. האם יש איסור מוקצה בשל נכרי:
1) בדבר שהיה מחובר או מחוסר צידה מבעוד יום?
2) נולד בשבת?
3) גרוגרות וצימוקים שהעלה לגג לייבש, כשאינם ראויים לאכילה או כשראויים ואינם ראויים?

טז. 1) עלי שקצבו עליו בשר או שפוד שצלו בו בשר ביו"ט, האם מותר לטלטלן בגמר מלאכתן?
2) איזה מוקצה שייך בהו?

3) סכין של מילה שמלו בו בשבת, האם מותר לטלטלו אחר המילה במשך היום?
4) האם סכין של מילה דומה לעלי ושפוד או שאפשר לחלק ביניהן?
5) לשיטות האוסרין לטלטלו אחר שמניחו, איך יוכל לטלטלו אם מניחו כדי לעשות את הפריעה?

<u>סעיף ד-ה</u>

יז. 1) גרוגרות וצימוקים שכבר נתייבשו בבין השמשות והבעלים לא ידעו, האם חשיב שאיתקצאי בין השמשות, ומה הטעם?
2) גרוגרות וצימוקים דחזו ולא חזו, האם הוי מוקצה?
3) גרוגרות וצימוקים דלא חזו והזמינם, האם הזמנה מילתא הוא, ומה הטעם?
4) דבר שהיה מוקצה בין השמשות ונגמר בשבת בידי אדם, האם הוא מוקצה לכל השבת?

<u>סעיף ו</u>

יח. 1) מהו יסוד איסור נתינת כלי תחת דבר המוקצה כדי שיפול לתוכו?
2) והאם מותר לכפות כלי על דבר המוקצה, ובאיזה תנאי, ומה הטעם בכולם?

<u>סעיף ז</u>

יט. 1) מטה שייחדה למעות והניחן עליה מבעוד יום וסילקן קודם בין השמשות, האם מותר לטלטלה בשבת לצורך גופו או מקומו או מחמה לצל, ומה הטעם?
2) ומה הדין כשלא ייחדה למעות והיו עליה מעות בין השמשות - במניח או בשכח - ועתה אינן עליה?
3) ומה הדין כשלא היו עליה בין השמשות ועתה מונחים עליה (ע"י נכרי או קטן)?
כ. כיס התפור בבגד, רק בשפתיו או בכולו, שהוציא ממנו הכסף בערב שבת או ששכח שם הכסף:
1) האם מותר לטלטל הבגד?
2) האם מותר להכניס ידו לכיס?
3) האם מותר ללבוש הבגד?
4) ומה הטעם בכולם?
5) ומה הדין בכיס מלא מעות הקשור לבגד?

<u>סעיף ח</u>

כא. 1) כלי שהוא בסיס לאיסור ולהיתר מבעוד יום, מתי אפשר לטלטלו כמות שהוא? (3) ומתי צריך לנער האיסור קודם שיטלטלנו? (2)
2) כלי שמונח עליו דבר איסור, האם מועיל להניח אצלו בשבת דבר המותר?

<u>סימן שיא</u> <u>סעיף א</u>

כב. האם מותר לטלטל מת משום בזיון המת לבד, כגון מפני הדליקה או שהיה בספינה והנכרים מתאספים שם, לאותו רשות או לרשות אחרת?

כג. מת המונח בחמה, שהסריח כבר או שקרוב להסריח, האם מותר לטלטלו באותו רשות או לרשות אחרת, ע"י ככר או תינוק או בלי ככר או תינוק?

סעיף ב

כד. 1) האם מותר לטלטל מת משום כבוד הבריות, באותו רשות, לכרמלית, לרשות הרבים, ע"י ככר או תינוק או בלי ככר או תינוק?

2) האם מותר לומר לגוי לטלטלו?

3) ומה הדין לטלטלו ע"י ככר או תינוק או ע"י גוי לצורך כהנים או לדבר מצוה, ומה הטעם?

סעיף ג-ד

כה. בגדי המת שהיה לבוש בהם מתחילה או שלבוש בהם עתה, האם מועילים כמו ככר או תינוק, ומה הטעם?

סעיף ח

כו. 1) צנון שטמן בארץ, האם מותר להזיז עפר כדי להוציאו?

2) והאם מותר להוציאו ע"י תחיבת מחט או כוש?

3) כשמקצת עליו מגולין; האם מותר להוציאו - בהשריש ובלא השריש, בנתכוון לזריעה ובלא נתכוון - ומה הטעם?

כז. קש - סתמא או שהונח על המיטה, לשם שכיבה או שלא לשם שכיבה, האם מותר לנענע אותו בידו או בגופו?

סימן שיב סעיף א

כח. כמה אבנים התירו לטלטל כדי לקנח;

1) כשאין לו כלל מקום מיוחד?

2) כשיש לו מקום מיוחד אבל גם אחרים נכנסים לשם?

3) כשיש לו מקום מיוחד ואף אחד אפי' מבני ביתו אינו נכנס לשם?

סעיף ג-ד, ו

כט. 1) אבנים שניכר עליהם שקינחו בהם, או שידוע שקינחו בהם ואינו ניכר, כשיחדו אותן או לא יחדו אותן, כמה מותר לטלטל מהן ומה הטעם?

2) ומה שהתירו טלטול אבנים משום כבוד הבריות, האם רק בחצר התירו או גם מכרמלית לרשות היחיד או לרשות הרבים?

ל) האם מותר לטלטל כדי לקנח - צרור שעלו בו עשבים המונח על הארץ?

2) האם מותר לטלטל כדי לקנח - רגב אדמה?

3) והאם ובאיזה אופן מותר לקנח בעשבים לחים מחוברים?

לא. 1) האם מותר לצאת בדבר התחוב בגופו, המונח בפיו או במרפקו?

2) ומה הדין בדבר הבלוע בגופו? ומה הטעם?

סעיף י

לב. 1) האם מותר להעמיד אבנים שישמשו כדפנות במקום המיוחד לבית הכסא?

2) ומה הדין להניח אבן מלמעלה על שתי הדפנות?

קנין הלכה

שאלות הנוגעות למעשה
או"ח הלכות שבת סי' שט - שיב

א. רוצה ללכת לסעודת שבת וכדו' ביחד עם תינוק, והילד לא מוכן ללכת בשום אופן מבלי המשחק שבידו שהוא מוקצה.

1) האם צריך לנער את החפץ מידו.
2) אם המוקצה ישבר כשינער את זה מידו, האם צריך לעשות כן.
3) והאם מותר לתת לו מכה על ידו כדי שהמוקצה יפול ממנו.
4) האם יש הבדל אם עוברים ברה"ר דאורייתא או לא.
5) האם הדין שונה באופן שהמשחק תלוי על הילד ולא נמצא בידו.
6) האם יש חילוק בין אם צריך לקחת את הילד על ידיו או רק לתת לו יד.
7) והאם מותר לו לומר לילד להניח במקום המשתמר.

[ש"ט ס"ק, מ"ב סק"ה-ה. שו"ע הרב ס"ק, מזו"ק מ"ז סק"ב, סימן שכ"מ שעה"י סקל"ד, ותלוי האם ובמיזה מופן מוגדר לטלטול מהצד, והאם נחשב לשינוי מו לכדלכו].

ב. מגירות שיש בהם במשך השבוע דברים של היתר הנצרכים בשבת, ודברים של מוקצה.

1) האם יש חיוב לבדוק בער"ש את המגירות, אם יש בהם גם דברים של מוקצה ולהוציאם.
2) והאם יש צורך או ענין להוציא מהדלת של המקרר והפריזר מאכלים שמוגדרים בשבת למוקצה.
3) אם לא הוציא, ומונח בדלת גם דברי היתר וגם דברי איסור, או שכל המאכלים שבדלת הם מוקצה, אבל כשיפתח בשבת בתנופה יפלו הדברים מהדלת, האם צריך לעשות כך בשבת בפעם הראשונה שפותח.
4) באופנים שכשינענע חזק, המאכלים ישפכו על הארץ, האם צריך לעשות כך.
5) וכן תיק שיש בתוכו מסמכים וכדו' או בתוך ארנק שבתוכו, ותלוי על דלת של החדר או של הארון, או שתלוי על מתלה שעל הדלת, וכן מכנסים התלויים על הדלת ובתוך הכיס יש כסף וכדו', האם מותר לפתוח את הדלת של הארון או של החדר.
6) והאם יש הבדל בכמות הכסף שבארנק או בכיס.
7) והאם מותר לפתוח דלת של ארון כלי עבודה, כספת, וכדו'.

[ש"ט ס"ב, מ"ב סק"ט, וסק"י, ותלוי גם מה הטעם שכתים צריך להוציא, וגם כשמפסד בניעור תפילו שלא נעשה בסים צריך, מזו"ק מ"ז סוסק"ז, מג"א ס"י סקי"ח, רע"ח, שעה"י ס"ט סקי"ז, ושו"ע הגר"ז רע"ז קו"ח סק"ג ד' טעמים בסיבת ההיתר והנפק"מ האם צריך להמחילה להוציא, ס"י מ"ב סקל"ח, ועיין לעיל סימן רע"ז סק"ז, מה נטפל למה, מהלה לדוד ס"י סק"ז, גדרי דלת].

ג. עט, מצלמה, פלאפון, מחשב, שמונחים על כסא, או על הארץ במקום שעלול להתקלקל.

1) האם מותר לו להפוך את השולחן שיפול על שמיכה וכדו' שמונח שם, וכן להפיל את זה עם מזלג וכדו'.
2) ואם ישב אח"כ על הכסא, האם ישתנה הדין.
3) ואם באמת צריך את הכסא, אבל אם ינער את המוקצה כאן במקום יפול וישבר, ואם יקח את הכסא למקום שיש מזרון וכדו' ושם ינער לא ישבר, האם מותר.
4) והאם צריך להפוך את זה במקום הראשון שיש לו מזרון, או שיכול לקחתו עד מקומו.
5) וכן מי שצריך שולחן כדי לאכול בחדר השני, ויש על השולחן גם נרות או תאורת חרום וכדו', האם יכול להעביר את השולחן כמות שהוא כשצריך רק את השולחן, או כשמעוניין בשתיהם שם, או שבאמת רוצה בעיקר רק את התאורת חרום שם.

קנין הלכה

6) ואם המוקצה מונח על הריצפה, האם יכול להזיז את זה עם מטאטא, או עם הרגל.
7) והאם יש חילוק בין אם רוצה לנקות את הריצפה או את השולחן, וכן אם רוצה לשבת שם.
[ש"ט שעה"י סקי"ז, ושעה"י ש"ט סקי"ד, שמסתפק בגיעור לצורך המוקצה, ומעתרו לצורכו מצד מעביר הגיעור למקום אחר מחמת המוקצה, ביח מאיר ש"ט ס"ח, מזו"א מ"ז סקכ"ב, תהל"ד סק"ח, ביה"ל ד"ה יכול, ולצורך ההיתר והאיסור כאחד, מג"א שי"ח סקכ"ד, תהל"ד סימן רע"ז סק"ה. ש"י ס"ו, ט"ז ריש שי"ח שעה"י סקל"ה, מזו"א מ"ז סקי"ד, כל ההיתר אינו משום מהצד אלא מיקון הבית, ולהט"ז אלוק בין לצורך המותר או האסור שהוא יהא מריכתא].

ד. חליפה, או מכנסיים של יום חול, שהשאיר בכיס שלהם כסף, עט וכדו', התלכלך לו הבגד של שבת.

1) האם יכול ללבוש את החולצה, החליפה, מכנסי יום חול, וכיצד.
2) והאם יש הבדל בין סוגי הבגדים.
3) והאם יש חילוק בין אם הכסף סתם היה מונח בחליפה של יום חול, או שלכתחילה הניח אותו לפני שבת בחליפה שישאר שם.
4) וכשמנער כיצד ינער.
5) ואם מגלה את זה בבית הכנסת, האם צריך לעשות כך בתוך הביהכנ"ס או שיכול לצאת החוצה.
6) ואחרי שניער מהכיס, האם יכול במשך השבת להכניס ולהוציא דברים מהכיס.
7) ומה הדין אם הניח את מכנסי יום חול עם המוקצה בכיס על כסא, ועכשיו צריך את הכסא.
8) ומה הדין אם בכיס של המכנסיים המונח על הכסא ישנם דברי היתר יקרים או חשובים, ומעל המכנסיים מבחוץ יש דברי מוקצה.
[הכיס ודמי בגים ומ"כ לא יכול להפכו, והחליפה גם בעממע אבל דרכו בכך, והאם הכיס יכול להועיל ולגרע בימם למוגע אלו או שהוא טפל. ש"ט מ"ג סקכ"ח, ש"י סקכ"ח-סקל"ו, ש"ט ס"ח, ויל"ע האם נאשב מהצד או שכך דרכו, ועין רס"ו סי"ב ומ"ב סקל"ה, ובמזו"א מ"ט סק"י].

ה. הניח באמצע השבת כמות קטנה של קליפות ע"ג המפה.

1) האם מותר להסירו ביחד עם המפה.
2) וכשהורידו את כל הכלים והמאכלים מהשולחן ונשארו רק הקליפות, האם מותר להזיז את השולחן.
3) וכן שולחן שהניחו עליו חנוכיה ביחד עם תכשיט והסירו את התכשיט אחרי כניסת השבת, האם מותר אח"כ להזיז את השולחן.
4) ומה הדין אם הסירו באמצע ביהש"מ כי חשבו שכבר היה צאת הכוכבים, או שרצו להניח תכשיט ושכחו להניח.
5) וכן ילד שהחזיק פלאפון מצלמה וכדו' והורו לו להניחו על כסא, האם יכול להזיז את הכסא, והאם מותר לו לנער את זה מהכסא, והאם יועיל שיניח אח"כ עוד דבר היתר על אותו כסא.
[האם המפה נהפכת לבגים ואסור להרימו אינו ביאד, ואפשר שאונה אכף כי אינו מיועד אלא בטל אליו, והאם יוכל להזיז אח"כ את הכסא אלא ניעור, אמנם גם ניעור אסור כי הכל בגים. מוקנה בממע שבת בין כשהניחו ובין להיפך כשהסירו. והאם כשהניח ע"ד שיהיה שם אבל לא בצורה האוסרת נאשב לבגים. משב"ז ש"ט סק"ל, מ"ב ש"י סקל"ז, ביה"ל ד"ה מטה, מג"א סימן ש"ח סק"ב, ט"ז ש"י סק"ח, אא"ר שם סק"ד וסק"ח].

ו. קולב שתלו עליו תיק עם ארנק ונפל בשבת.

1) האם מותר לטלטל את הקולב.
2) והאם יש חילוק בין אם הכסף והמסמכים היו בארנק או בתיק.
3) וכן אטבי כביסה שהחזיקו בער"ש כביסה שהיתה רטובה, ונפלו בשבת, האם מותר לטלטלם כדי לסגור בהם שקית חלב, פיצוחים וכדו' [מ"ב סקל"ח].

ז. מכשיר חשמלי יקר ערך עומד ליפול, היה בבית עובד זר שעובד קבוע בבית, או עוזרת, או ילד קטן, או אדם שהיה בבית, והניח תחתיו שמיכה או מזרון כדי שלא יתקלקל.

1) האם מותר אח"כ להזיז את השמיכה מהמקום.
2) וכן בחור בישיבה הניח ארנק, או מצלמה, או עט, ע"ז סטנדר או ע"ג שולחן בחדר אוכל, - או בחדר הפרטי שלו, - או בשולחן בחדר המשותף לחברי החדר אבל כל אחד יכול ומקובל להניח כאלו חפצים, - או שהניח נר חנוכה ע"ג כסא במקום אירוח אבל כך רגילים לעשות, האם יכולים להזיז אותם.
3) וכן ילד קטן שהניח לפני שבת במגירה של המשחקים שלו עצמו, משחקים של מוקצה ע"ג משחקים של היתר, האם יכול אח"כ להוציא את המשחקים של היתר.
4) ואם הבעלים הדליקו נרות חנוכה על כסא בדלת, והאורח רצה שיוכלו לסגור את הדלת והניח עליו גם תכשיט.
5) והאם יש חילוק אם עשה כן לצורך או לצורך וטובת הבעה"ב.
[דרגת וגדר רשות להניחו, ס"י ביה"ל ד"ה נפל, ס"ט מ"ב סקכ"ז, וסקט"ו כשמיני פס"ר, והמס נכלי שמלאכתו לאיסור יש נפיס].

ח. יש לו מיטה מיותרת בבית, והניח עליה לפני שבת כמה דברי מוקצה, על דעת שישארו עד אחרי שבת, וסמוך לשבת נודע לו שמגיעים אורחים לשבת, חשב להוריד מהמיטה ולבסוף שכח.

1) האם יכול לנער את הדברים מהמיטה, ולהזיז את המיטה, או להניח עליה עוד דברי היתר ולנער את המוקצה.
2) ומה הדין אם אם כבר קיבל שבת אבל עדיין לא הגיע ביה"ש, או שהספיק להניח על המיטה כלי מיטה אחרי השקיעה תוך עשרים דקות לשקיעה.
3) וכן אם הניח חנוכיה על כסא וחשב להניח על השולחן סמוך אליו תכשיט יקר ולבסוף שכח, האם יכול להזיז את השולחן.
4) וכן שולחן מחשב שזה מקומו הקבוע, והניחו אותו באמצע השבוע אבל לא חשב להדיא לא לקחתו שוב לפני שבת, האם יכול לנערו ולהזיז את השולחן.
[מקומו הוי כמרנק, מ"ב ס"ט סקי"ח, וסקי"ט, וסקכ"ז, שעה"ל סק"כ, וסקל"ח, מזו"ח מ"ט י'. מתשבת הנמה שהתחרט].

ט. ערימת דפים שהניח עליה חבילת גפרורים או צבעים כדי שלא יעופו.

1) האם יכול להרים את הדפים שיפלו הצבעים וישתמש בדפים.
2) ואם הסיבה שהניחם מעל הדפים כי בצורה כזו יותר מסודר במגירה.
3) וכן אם הניח את הצבעים מעל הדפים במגירה כי בהם משתמש יותר ורוצה שיהיו יותר נגישים אליו.
[מינו משמשו מבל הניחו בהתכוין, וגדרי מרעי. מ"ב סקי"ח, ודבר שמכריעו מבל מינו עליו, וה"ה מחזיקו, פמ"ג לעיל סימן ס"ח משב"ז סקי"ד].

י. פח אשפה שיש בו טיטולים וכדו'.

1) האם מותר לפתוח את הכיסוי.
2) ובפח שלוחצים עם הרגל והכיסוי נפתח, ובשעה שלוחצים הפח מתנענע, האם מותר לפתוח כך בשבת.
3) ואם הטיטולים מונחים בשקית אשפה, והשקית מתקפלת ונסגרת האם מותר לפותחה.
4) וכן מתקן להנחת טיטולים שבתוכו יש שקית לטיטולים, האם מותר להזיז את המתקן.
5) וכן מי שהניח מוקצה ע"ג ארגז מצעים שהמצעים מגיעים עד המכסה ממש, האם מותר לו להרים את הכיסוי שהמוקצה יפול ויוציא את המצעים.
6) ואם המוקצה כבר נפל האם מותר לו שוב לפתוח, וכן להשתמש במצעים.
7) וכן כל תנור שמתחת לגז דולק, האם מותר לפותחו בשבת.

8) וכן קופסת שימורים, או ארגז או קרטון שיש בתוכו בקבוקי משקאות שהניח עליו מוקצה לפני שבת, האם מותר לקרוע את הקרטון מהצד בשבת או כשיש דרך אחרת, ולהוציא ולהשתמש במשקאות.

[ש"ט ס"ד, מ"ש מכיסוי המציץ, משנ"ז סק"ח, והרע"ח, בגופו אבל דרכו בך, ובסיס לבסיס].

יא. הניח פמוטים על מגש על השולחן ונפלו.

1) האם יכול להזיז את המגש, ואם נפלו ביחד עם המגש, האם יכול להזיז את השולחן.

2) והאם מועיל כשהניח על השולחן חלות שצריך לשבת, או שיש לו הרבה חלות, או שהניח סידור או ספר הנצרך לו לשבת, או שלא נצרך לו לשבת.

3) ואם הניח את התכשיט רק על המגש, או שתלה אותו על הפמוט, האם זה מועיל.

4) והאם תלוי אם המגש מיועד דוקא לנרות, או משמש לפעמים גם לדברים אחרים.

5) ואם לא הניח, האם יכול לגלגל את המפה עד סמוך למקום הפמוטים, או להוריד את כל המפה מהשולחן ע"י שימשוך אותו בצד השני שלא כנגד מקום הנחת הנרות.

6) ומה הדין אם תמיד רגיל לחתוך את המפה במקום שמתחת לפמוטים שיהיה מופרד מכל המפה, ובאותו שבת שכח.

7) והאם יש הבדל בין מפה שהונחה לכיסוי השולחן, לבין נייר כסף או ניילון שהונח כדי שאם ינטוף לא ינטוף על השולחן או המפה.

8) והאם יכול להשתמש בשולחן כשהוא קצת מתנדנד, וכן האם יכול להאריך את השולחן.

9) ואם הניח דבר יקר על המגש האם יכול לטלטל את המגש כדי שהפמוטים לא ישארו בסוכה ויגנבו או רק כי צריך את המקום בשולחן.

10) וכן כשהדליק נר חנוכה בדלת ורוצה להזיז כדי שיוכל לסגור את הדלת או כדי שלא יגנבו, והאם יש חילוק בין מגש רגיל או שהמגש מיועד בדוקא להניח עליו פמוטות.

[ש"י מ"ב סק"ל, וסק"ג, וסקל"ז, ש"ט מ"ב סקי"ח, שעה"ל ש"ט סקכ"ד, ת"ח ס"ז ס"ד, מ"ב ש"י סק"ג וסקל"ז, ועיין סימן רע"ח מ"ב סק"י, בסיס לבסיס הוא צריך שההיתר המונח עליו יהיה ערך יותר משמיהם, מ"ב ש"י סקל"ח, וסימן רע"ז סקי"ח, וכשהניחו לשמש ולא כדי שיהיה תמתין].

יב. הניח דבר מוקצה ע"ג המיטה, ואח"כ חסר לו מיטה.

1) האם מותר לו לשכב על המזרון ע"י המוקצה.

2) והאם יש חילוק בין מזרון קשה או רך.

3) והאם יועיל אם ישב על המיטה כל זמן ביהש"מ.

4) והאם יש הבדל אם היה גם סדין, או כרית, על המזרון.

5) והאם יכול, וצריך, תוך כדי שכיבה להפיל בכונה את המוקצה.

6) ומה הדין במי שהחביא מתחת למזרון סכום כסף גדול מאוד, האם מותר לו לשכב על המיטה, במיטה שמתנדנדת, או לא מתנדנדת.

7) והאם יכול לדחוף את המיטה מבלי לנער את הכסף מהמיטה.

[כשיש סדין זה בסיס לשמיהם, והשמיכות לפי הצורך, אבל כשאפשר בניעור, ש"ט סק"י, מזרון קשה הוי מטלטל כלל, ש"י מ"ב סקכ"ב, ומה שכופם תמתין הוי נחשב לטלטול כמבואר בסמ שי"ח ס"ז, ולכן אם לף מפריע זה לצורך האסור. ש"י ביה"ל ד"ה מטה, שי"ח סק"ג].

יג. כבסים שסבר שהיו רטובים בכניסת שבת, ונתברר לו אח"כ שכבר היו יבשים.

1) האם יכול להשתמש בהם.

2) ומה הדין להיפך כשסבר מראש שהם יבשים, נתברר לו אח"כ שבאמת היו רטובים ונתייבשו.

3) וכן אם חשב שהפירות הם ללא הכשר, או שהם של ערלה, או שאינם מעושרים, ונתברר לו בשבת שהם כשרים.
4) וכן מי שנפל לו לתוך הסיר של החמין קוביית שוקולד חלבי, ונודע לו בשבת שזה היה רק חתיכה קטנה, או שנודע לו שלא ידעו מכך מבעו"י והוסיפו לסיר עוד מאכל והיה ס' כנגד, או שלא ידעו ובשבת עצמה הוציאו קצת מהמאכל ועירבו בתוך מאכלים אחרים, האם יכול לאכול.
5) וכן אבוקדו בננה שהיו קשים ולא ראוים בכניסת השבת למאכל, ובמשך השבת התרככו, וכן סירים רותחים בכניסת השבת, או תפו"א שלא היה עדיין מבושל, ובמשך השבת התבשל.
6) וכן דלת חשמלית ואוטומטית ששכחו לנתקה מבעו"י, וגוי ניתקה בשבת, האם מותר לפותחה.
[ש"י ס"ג, מזו"ח מ"ט סקי"ג ד"ה להפ, משנ"ז סק"י, מינו בידיס, גמרו בידי מדס ס"י סקי"ט].

יד. מים שנוטפים המזגן.

1) האם מותר להניח כלי מתחת למקום שנוטף.
2) וכן מי שפתח את הארון והנרות או גפרורים, או סיכות, או צבעים, שעומדים ליפול, ולא רוצה שיתפזרו, האם יכול להניח כלי מתחת שיפלו לתוכו.
3) או להניח נייר או צלחת מתחת לנר נוטף כדי שלא יתלכלך.
4) והאם מותר לכתחילה להניח קליפות של אגוזים ושקדים בתוך צלחת.
5) והאם יש הבדל בין כמות קטנה או שלום זכר שמחה וכדו' שבמשך זמן השימוש יצטבר לכמות מרובה.
6) וכן אם נשפך דבש או שמן במידה מרובה, האם מותר לקחת סמרטוט להניח עליו.
[ביטול לזמן, ובמקום שהמוקצה מלמכתו למיסור, דלריך ניעור והוה לזמן. ובמקום שלטופל מין משיבות הפס גס לגבי זה מינו מתבטל כלענין בסיס, רס"ה מ"ב סקי"ד, ש"י סקל"ג].

טו. שולחן שיש עליו הרבה מאכלים וכלים, ושכחו עליו או שילד הניח עליו בטעות מוקצה, ורוצים להעביר את השולחן למקום אחר.

1) האם צריך תחלה להוריד את הכל ולנער את המוקצה או אפשר להעבירו כך.
2) וכן תינוק שיושן בעגלה ומונח בתוכו מוקצה, רוצים ללכת עם העגלה האם צריך להוציאו ויתעורר ולנער את המוקצה.
3) ומה הדין כשהמוקצה בתיק התלוי על העגלה, או בסלסלה שבתחתית לעגלה.
4) וכן צלחת עם בטנים, גרעינים וקצת קליפות, ורוצים להעבירו למקום אחר האם צריך קודם להפוך את הצלחת.
5) ומה הדין אם כשיהפוך את הצלחת, הבטנים יתערבו עם הקליפות ולא יוכלו לאוכלם, או שהריצפה מלוכלכת.
6) וכן מוקצה המונח ע"ג בגדים בארון ויכול לנערו אבל המוקצה יפול ע"ג בגדים אחרים שבהמשך היום יצטרך גם להם, האם בכל אופן ינערו עכשיו במקומו או שעדיף להוציא את הבגד ביחד עם המוקצה שמעליו ולנערו במוקם אחר.
[טירחת יתירה ע"י ומממת הניעור הפס מהוה היתר לטלטול, שעה"י סקל"ג, מזו"ח מ"ז כ"ב, ש"ט ס"ח, מ"ב סק"ב, שו"ע ס"ג. מ"ב ס"י סקל"ד, וסקל"ח].

טז. מי שיש לו במקרר מאכלים שאינם מבושלים והם מוקצה.

1) האם מותר לו להכניס סיר למקרר, וממילא המוקצה ידחף פנימה.
2) באופן שדוחף בכוונה עם הסיר כדי שיהיה לו מקום לסיר, האם עדיף או יותר גרוע.
3) והאם יכול להזיז במקפיא מוקצה כדי שיוכל להגיע למאכל שנמצא מאחריו, או להושיט ידו מאחורה וכך למשוך החוצה את המאכל וממילא יזוז המוקצה, או שידחוף ע"י מזלג וכדו'.
4) באופן שיכול להוציא את כל המגירה ואז לא יצטרך להזיז את המוקצה, האם צריך לעשות כך.

5) והאם מותר ללכת ע"ג חצץ וכדו' שודאי יזיזו אבנים, וכן ללכת ביער או פרדס וכדו' בין עצים שבהליכתו ודאי יזוזו ענפי עצים.
6) וכן האם מותר לסגור חלון ועי"ז החוט מאריך זז.
7) והאם מותר ללמוד עם סטנדר שהניחו בו במגירה בכונה עטים וכדו' כדי שיהיה שם בשבת, כשדרכו לנדנד בשעת הלימוד את הסטנדר.
8) והאם צריך לנער תחלה את הסטנדר כשבתוכו מחשב או עט יקר וכדו' שיתקלקל.
[כשפשר ניעור, וכשיהיה פסידא, כשכונתו להימר, כשדרכו בכך, להזיז חלק ממוקצה, שי"ח ס"ח, שעה"י סקי"ז, ומקי"ט, מ"ב סקכ"ג, ס"ח סקפ"ג].

יז. נמצא במקום שאין נייר טואלט חתוך.

1) האם יכול לחתוך בשינוי, או לנגב ועי"ז יקרע, או שאח"כ כשיוריד את המים יקרע.
2) וכן כשיש כמה ניירות מחוברים ביחד, האם יכול למשוך ויתלש.
3) ואם הולך למקום שחושש או בטוח שאין שם נייר האם יכול לקחת עמו נייר בשינוי, ובאיזה כמות.
4) והאם תלוי להיכן הולך, ואם היה צריך לחשוב על כך בער"ש, או שכח, או שהתחדש לו המצב שצריך ללכת לאותו מקום.
5) והאם יכול לקחת גם לאחרים.
6) ומה הדין בכל זה בבית הכנסת הקבוע שלו שנגמר הנייר, והאם יש הבדל אם הוא הגבאי או לא.
7) והאם יכול להשתמש בניירות המיועדים לכתיבה.
[שי"ב ס"ח ומ"ג, מ"ב סק"ח, סק"ו, סק"ח, רע"ח, שעה"י סק"ח-ב. הגסת רע"ח סימן ס"ח סכ"ב].

יח. אדם שכשמקנח עצמו, בדרך כלל יוצא לו דם.

1) האם מותר לו לנגב או רק לרחוץ.
2) ומה הדין בזה במי שקבוע יוצא לו דם.
3) והאם תלוי באיזה צבע נייר מנגב.
4) וכן מי שיש לו פלסטר ומפריע לו, האם מותר לו להסירו כשיודאי יתלשו ביחד עם זה שערות.
[ס"ו, מ"ב סק"כ, ועיין סימן שכ"ח סק"ט].

יט. מת או נפל בבית, ויש חשש שיסריח.

1) האם מותר לומר לגוי להדליק מאורר על המת.
2) והאם מותר לחטוף גופה שרוצים לנתחה, או לומר לגוי לעשות כך, או לנסוע עם גוי להציל, או ללקט חלקי הגופה שנתפזרו שיש חשש שעד אחרי שבת ינקו את המקום.
3) וכשנמצא בבית ויש בבנין כהנים מבוגרים או ילדים שקשה להם לצאת, האם אפשר לומר לגוי להעבירו למקום אחר.
4) ומה הדין כשיש ביהכנ"ס באותו בנין, ואנשים יגיעו ויכנסו מבלי לדעת.
[שי"ח ס"ב, מ"ב סק"ו, ומקי"ג, ומקי"ד, מג"ח סקי"ד].

כ. מי שיש לו הרבה כסף בכיס של המכנסיים ומפחד להשאיר את זה כך בלילה.

1) האם יכול ללבוש את המכנסיים ולישון עם זה.
2) והאם שונה הדין כשהכסף מונח בכיס של כתונת לילה.
[ס"י ס"ו].